

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

Μ Π Σ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ &
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

**Πιθανή επίδραση από την εφαρμογή
της Βασιλείας II σε σχέση με
το μέγεθος των οικονομιών και των τραπεζών**

Νικόλαος Εμμ. Κουτρομπάς

Διπλωματική Εργασία
Που υποβλήθηκε στο Τμήμα Οικονομικής Επιστήμης
του Πανεπιστημίου Πειραιώς
ως μέρος των απαιτήσεων για την απόκτηση
Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης
στην Οικονομική & Επιχειρησιακή Στρατηγική

Πειραιάς
Σεπτέμβριος 2006

РАВЕШТАМО ТЕРАА

UNIVERSITY OF PIRAEUS
DEPARTMENT OF ECONOMIC SCIENCE
POSTGRADUATE
PROGRAM IN
ECONOMIC & BUSINESS STRATEGY

**The potential impact of Basel II
in relation to economy and bank size**

Nikolaos Emm. Koutroumpas

A THESIS

Submitted to the Department of Economics
of the University of Piraeus
in partial fulfilment of the requirements for
the degree of Master of Economic & Business Strategy

Piraeus, Greece
September 2006

РАСЧЕТНО ТЕРА

Περιεχόμενα

Περιεχόμενα	5
Ευχαριστίες	8
Τίτλος Διπλωματικής Εργασίας	9
Περίληψη	9
Dissertation Title	10
Abstract	10
Εισαγωγή	11
Μέρος 1 ^ο	14
Κεφάλαιο I	14
1.1 Τραπεζικός Τομέας	14
1.2 Κίνδυνοι	15
1.3 Τραπεζική εποπτεία.....	16
1.4 Μέσα τραπεζικής εποπτείας.....	17
1.5 Εποπτεία	17
Κεφάλαιο II	18
2.1 Η Επιτροπή της Βασιλείας	18
2.2 Βασικές Επιδιώξεις της Επιτροπής	19
2.3 Σύντομο ιστορικό Εγγράφων	20
2.4 Από την Βασιλεία I στη Βασιλεία II	22
2.5 Συμβουλευτικά Κείμενα.....	24
2.5.1 Πρώτο Συμβουλευτικό Κείμενο (ΣΚ1) - (First Consultative Document – CP1).....	24
2.5.2 Δεύτερο Συμβουλευτικό Κείμενο (ΣΚ2) - (Second Consultative Document – CP2).....	25
2.5.3 Τρίτο Συμβουλευτικό Κείμενο (ΣΚ3) - (Third Consultative Document – CP3).....	25
2.6 Συμβουλευτικά Κείμενα & Θεσμικά Όργανα και Φορείς	26

Κεφάλαιο III.....	26
3.1 Βασιλεία II	26
3.2 Πυλώνας I – Κεφαλαιακή Επάρκεια	27
3.2.1 Πιστωτικός Κίνδυνος (Credit Risk)	27
3.2.1.1 Τυποποιημένη Μέθοδος	28
3.2.1.2 Μέθοδοι Εσωτερικής Διαβάθμισης (Αξιολόγησης)	29
3.2.1.2.1 Θεωρητική θεμελίωση των Μεθόδων Εσωτερικής Διαβάθμισης	31
3.2.1.2.2 Θεμελιώδης Μέθοδος Εσωτερικής Διαβάθμισης	34
3.2.1.2.3 Εξελιγμένη Μέθοδος Εσωτερικής Διαβάθμισης	34
3.2.2 Λειτουργικός Κίνδυνος	34
3.2.2.1 Μέθοδος του Βασικού Δείκτη	35
3.2.2.2 Τυποποιημένη Μέθοδος	36
3.2.2.3 Μέθοδος της Εσωτερικής Μέτρησης (Internal Measurement Approach)	37
3.2.2.4 Μεικτό Σύστημα	38
3.3 Πυλώνας II – Διαδικασίες Εποπτικού Ελέγχου	39
3.4 Πυλώνας III – Πειθαρχία Μέσω της Αγοράς	41
3.4.1 Απαιτήσεις δημοσιοποιήσεων	43
Μέρος 2 ^ο	44
Κεφάλαιο IV	44
4.1 Βασιλεία II & μέγεθος οικονομιών και τραπεζών	44
4.1.1 Βασιλεία II και μέγεθος τραπεζών	45
4.1.1.1 Μελέτες Ποσοτικών Επιδράσεων - (Quantitative Impact Studies)	48
4.1.2 Πιθανές επιδράσεις	50
4.2 Βασιλεία II και μέγεθος οικονομιών	54
4.3 Προκυκλικότητα	62
Συμπεράσματα	69
Βιβλιογραφία - Αρθρογραφία	72

РАСЧЕТНО ТЕРА

Ευχαριστίες

Ευχαριστώ, ιδιαίτερα τους γονείς μου για την αμέριστη και ανιδιοτελή συμπαράσταση καθώς και υποστήριξη, υλική και ηθική, που παρείχαν σε όλη την πορεία των σπουδών μου.

Επιπλέον, ευχαριστώ την αδερφή μου Ηλιάννα για τις υποδείξεις της στη σύνταξη του κειμένου.

Τέλος, τον Καθηγητή του Πανεπιστημίου Πειραιώς και στέλεχος της Τράπεζας της Ελλάδος κ. Σοφοκλή Μπρισίμη για τις παρατηρήσεις του και τη συνολική επίβλεψη κατά την εκπόνηση της εργασίας.

Τίτλος Διπλωματικής Εργασίας

Πιθανή επίδραση από την εφαρμογή της Βασιλείας II σε σχέση με το μέγεθος των οικονομιών και των τραπεζών

Περίληψη

Από το τέλος 2006 ή πιθανότερα τις αρχές του 2007 και ύστερα, οι τράπεζες θα αρχίσουν να εφαρμόζουν του νέο κανονιστικό πλαίσιο όπως αυτό καθορίζεται στο Σύμφωνο της Βασιλείας II.

Η παρούσα διπλωματική εργασία έχει στόχο να παρουσιάσει συνοπτικά αλλά με επάρκεια το πλαίσιο του Νέου Συμφώνου για την Κεφαλαιακή Επάρκεια και να προσεγγίσει τις πιθανές επιπτώσεις που θα επιφέρει η εφαρμογή του.

Η ανάλυση επικεντρώνεται στις επιδράσεις που θα έχει το Σύμφωνο τόσο στις αναπτυγμένες όσο και στις αναπτυσσόμενες οικονομίες καθώς και ανάλογα με το μέγεθος των τραπεζών.

Τα κυριότερα συμπεράσματα είναι:

Οι αναπτυσσόμενες οικονομίες πιθανώς να επωμιστούν σημαντικό κόστος λόγω περιορισμού των πιστώσεων προς αυτές. Ο περιορισμός των δανείων θα λάβει χώρα λόγω των αυξημένων ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων που θα αντιμετωπίσουν οι δανείστριες χώρες ως αποτέλεσμα του διαφορετικού τρόπου διαβάθμισης του κινδύνου.

Οι μικρές τράπεζες θα κληθούν να αντιμετωπίσουν αυξημένο ανταγωνισμό, αυξημένο κόστος προσαρμογής συστημάτων και διαδικασιών καθώς και αυξημένο κόστος σε όρους κεφαλαιακής επάρκειας.

Τέλος, το φαινόμενο της προκυκλικότητας δεν είναι βέβαιο ότι θα λάβει χώρα καθώς οι υπάρχουσες μελέτες οδηγούν σε αντικρουόμενα συμπεράσματα.

Dissertation Title

The potential impact of Basel II in relation to economy and bank Size

Abstract

By the end of 2006 or most probable at the beginning of 2007 and beyond banks will start to implement the new Basel Accord.

This dissertation aims at presenting concisely but efficiently the New Basel Accord and analyzing the potential impact of the new regulation.

The analysis focuses on the potential repercussion of the new Basel Accord on developed and developing economies as well as in relation to the bank size.

The main conclusions drawn are:

Developing economies will bare most of the cost due to the potential cut-back on loans towards them. Credit squeeze will occur due to the increase in regulatory capital requirements that the borrowing countries will face as a result of different credit risk calculation.

Small –sized banks will probably face an increase in competition, in cost of adjusting systems and procedures as well as regulatory capital cost.

Finally, the phenomenon of procyclicality may not occur or occur mildly since studies lead to contradictory conclusions.

Εισαγωγή

Το θέμα της παρούσα εργασίας αφορά την συνοπτική παρουσίαση του νέου κανονιστικού πλαισίου, γνωστότερου ως Συμφώνου της Βασιλείας II καθώς και ανάλυση των πιθανών επιδράσεων από την εφαρμογή του στις οικονομίες και στις τράπεζες ανάλογα με το μέγεθος τους.

Στο τέλος του 2006 αλλά περισσότερο από την αρχή του 2007 και ύστερα οι τράπεζες, κυρίως στη ζώνη του ευρώ αλλά όχι μόνο, θα κληθούν να θέσουν σε πρακτική εφαρμογή τη Νέα Συμφωνία.

Οι κυριότερες αλλαγές εντοπίζονται στην εισαγωγή διαδικασιών διαβάθμισης του κινδύνου που συνεπάγεται μια πίστωση καθώς και στην δημιουργία δύο επιπλέον ενοτήτων. Η πρώτη καινούρια ενότητα αφορά τις διαδικασίες εποπτικού ελέγχου και η δεύτερη την πειθαρχία της αγοράς. Ο στόχος είναι η καλύτερη διαχείριση του κινδύνου με συνέπεια να αποκτήσει το τραπεζικό σύστημα μεγαλύτερη σταθερότητα και φερεγγυότητα.

Προς αυτή την κατεύθυνση η Επιτροπή ήρθε να ενισχύσει το υφιστάμενο κανονιστικό πλαίσιο δημιουργώντας τρεις ενότητες - πυλώνες κάθε ένας από τους οποίους εξυπηρετεί μία επιμέρους ανάγκη ενδυνάμωσης του κανονιστικού πλαισίου.

Ο πρώτος Πυλώνας (Πυλώνας I) αφορά τις μεθόδους αξιολόγησης του πιστωτικού κινδύνου ενώ εισάγεται και η έννοια του λειτουργικού κινδύνου. Ο δεύτερος Πυλώνας (Πυλώνας II) αφορά τις διαδικασίες εποπτικού ελέγχου ενώ ο τρίτος Πυλώνας (Πυλώνας III) αναφέρεται στην πειθαρχία της αγοράς.

Η ανάλυση επικεντρώνεται στις επιδράσεις του Συμφώνου ανάλογα με το μέγεθος των οικονομιών που θα κληθούν να το εφαρμόσουν ή θα επηρεαστούν από αυτό και αντίστοιχα ανάλογα με το μέγεθος των τραπεζών.

Τα βασικά συμπεράσματα είναι ότι πιθανόν οι μικρές οικονομίες και οι μικρές τράπεζες θα αντιμετωπίσουν μεγαλύτερες δυσκολίες ενώ σε ότι αφορά το φαινόμενο της προκυκλικότητας η έρευνα δεν μπορεί να καταλήξει ακόμη σε σαφή και βέβαια συμπεράσματα.

Η δομή της εργασίας έχει ως εξής:

Στο πρώτο κεφάλαιο αναφέρονται συνοπτικά οι κίνδυνοι που αντιμετωπίζουν οι τράπεζες που δημιουργούν την ανάγκη για εποπτεία, ποιά είναι τα μέσα άσκησης της και πώς ασκείται.

Στο δεύτερο κεφάλαιο λαμβάνει χώρα μια ιστορική αναδρομή στην Επιτροπή Βασιλείας, των καταστάσεων και εγγράφων που συντάχθηκαν μέχρι να οριστικοποιηθεί και να δημοσιοποιηθεί το Νέο Σύμφωνο.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται συνοπτικά το Νέο Σύμφωνο για την Κεφαλαιακή Επάρκεια ενώ δίνεται έμφαση στο τμήμα που αφορά τον Πυλώνα I και τις διαδικασίες ορισμού του εποπτικού κεφαλαίου (regulatory capital) λαμβάνοντας υπόψη τους νέους κανόνες.

Στο τέταρτο κεφάλαιο λαμβάνει χώρα η ανάλυση των πιθανών επιδράσεων από την εφαρμογή του Συμφώνου. Πρώτα εξετάζονται οι επιδράσεις ανάλογα με το μέγεθος των τραπεζών και την πιθανή επίδραση όχι μόνο που θα δεχθούν αλλά και αυτή που θα προκαλέσουν. Στη συνέχεια γίνεται μια επισκόπηση της επίδρασης σε σχέση με το μέγεθος της οικονομίας και τέλος λαμβάνει χώρα μια προσέγγιση του φαινομένου της προκυκλικότητας.

Μέρος 1^ο

Κεφάλαιο I

1.1 Τραπεζικός Τομέας

Όπως οποιασδήποτε οικονομικός κλάδος, έτσι και ο τραπεζικός περιλαμβάνει συγκεκριμένους επιχειρησιακούς κινδύνους. Ωστόσο οι τράπεζες έχουν μια ειδική θέση στην οικονομία δεδομένου ότι ενεργούν με διττό ρόλο, και ως δανειστές και ως οφειλέτες (αφού χρησιμοποιούν και συνεπώς οφείλουν τα χρήματα των καταθετών τους). Ταυτόχρονα λειτουργούν και ως μεσάζοντες μεταξύ των καταθετών τους και των επιχειρήσεων παρέχοντας στις επιχειρήσεις τα απαραίτητα κεφάλαια. Συνεπώς διαδραματίζουν έναν κρίσιμο ρόλο στην γενικότερη οικονομική δραστηριότητα σε ότι αφορά τόσο τη διαθεσιμότητα αυτών των κεφαλαίων όσο και το κόστος που συνεπάγεται ο δανεισμός.

Ωστόσο η χορήγηση οποιουδήποτε δανείου συνεπάγεται αυτομάτως και την ύπαρξη του κινδύνου. Ο κίνδυνος είναι συνδεδεμένος τόσο με το ενδεχόμενο κέρδος της τράπεζας όσο και με την ζημία¹, δηλαδή την αποτυχία εκπλήρωσης της υποχρέωσης αποπληρωμής της οφειλής από τον δανειοδοτούμενο. Είτε αυτό αντιμετωπιστεί ως μεμονωμένο γεγονός είτε γενικευτεί αποτελεί σημαντικό παράγοντα κόστους και διαταραχής για τις τράπεζες, τους καταθέτες και το τραπεζικό σύστημα εν γένει. Συνεπώς οι κίνδυνοι που αντιμετωπίζουν οι τράπεζες πρέπει να ορίζονται σαφώς και να μπορούν να μετρηθούν. Βέβαια το δέλεαρ και η ανάγκη του κέρδους για τη βιώσιμη συνέχεια καθώς και η ολοένα αυξανόμενη έκθεση των τραπεζικών οργανισμών σε

¹ Συριόπουλος Κ. (2000), «Διαχείριση τραπεζικού Κινδύνου», τόμος Α ΕΑΠ 2000

διεθνή ανταγωνισμό άρα και αυξημένο κίνδυνο δημιουργεί την ανάγκη για ενισχυμένη εποπτεία του τραπεζικού συστήματος.

1.2 Κίνδυνοι

Αν και εκ πρώτης όψεως ο μόνος κίνδυνος που διαφαίνεται είναι αυτός της μη εκπλήρωσης από τον αντισυμβαλλόμενο μια υποχρέωσης που έχει αναλάβει πχ ενός δανείου (πιστωτικός κίνδυνος), μία τράπεζα είναι εκτεθειμένη και σε άλλου είδους κινδύνους. Οι σημαντικότεροι είναι ο κίνδυνος της αγοράς που βασίζεται στο ενδεχόμενο μεταβολής των παραμέτρων της αγοράς, ο λειτουργικός κίνδυνος που σχετίζεται με προβλήματα στην ομαλή λειτουργία εσωτερικών συστημάτων και διαδικασιών καθώς και ο κίνδυνος φερεγγυότητας που ισοδυναμεί με την αδυναμία αντιμετώπισης όλων των ανωτέρω κινδύνων.

Οι γενικές κατηγορίες των παραπάνω κινδύνων εμπεριέχουν επιμέρους κατηγορίες κινδύνων κάθε μία από τις οποίες απευθύνεται σε μία παράμετρο της γενικής κατηγορίας. Πχ υπάρχει ο κίνδυνος αθέτησης υποχρέωσης, ο κίνδυνος χώρας και ο κίνδυνος αθέτησης υποχρέωσης αντισυμβαλλόμενου που εμπίπτουν στον πιστωτικό κίνδυνο. Υπάρχει ο κίνδυνος ρευστότητας, ο κίνδυνος επιτοκίων, ο κίνδυνος συναλλαγματικών ισοτιμιών και ο κίνδυνος χρηματιστηριακών δεικτών και επιτοκίων που αποτελούν τον κίνδυνο της αγοράς. Ο λειτουργικός κίνδυνος αποτελείται από τον τεχνικό κίνδυνο, από τον τεχνολογικό κίνδυνο και από τον κίνδυνο που έχει σχέση με τον ανθρώπινο παράγοντα.

Η έκθεση των τραπεζών σε μια πλειάδα κινδύνων σε συνδυασμό με τη συνεχή απαίτηση των μετόχων για κερδοφορία δημιουργεί πιέσεις για υπερανάλυση κινδύνων. Με δεδομένη όμως την νευραλγική θέση τους στην ομαλή λειτουργία του οικονομικού

κυκλώματος η ανάγκη για θέσπιση κανόνων κρίνεται ως μοναδική διέξοδος. Εξάλλου η φερεγγυότητα και η αξιοπιστία του τραπεζικού τομέα αποτελούν προαπαιτούμενα όχι μόνο για την ομαλή λειτουργία του τραπεζικού τομέα αλλά και του οικονομικού συστήματος εν γένει.²

1.3 Τραπεζική εποπτεία

Από τα ανωτέρω καθίσταται σαφές ότι ο τραπεζικός τομέας χρειάζεται τη θέσπιση κανόνων. Οι κανόνες αυτοί καλούνται να επιλύσουν ζητήματα όπως ότι (α) οι τραπεζικές καταθέσεις αποτελούν «χρήμα», την ποσότητα του οποίου οι εθνικές κυβερνήσεις ή αρχές επιθυμούν να ρυθμίσουν, (β) οι κυβερνήσεις πιθανώς να επιθυμούν τον έλεγχο της κατεύθυνσης των δανείων που χορηγούν οι τράπεζες, (γ) με δεδομένη τη θέση τους ως αποδέκτες των αποταμιεύσεων των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων απαιτείται ρύθμιση των θεμάτων που σχετίζονται με την προστασία του καταναλωτή από κακές τραπεζικές πρακτικές, πολλές φορές νομότυπες και (δ) λαμβάνοντας υπόψη τους ανωτέρω περιγραφόμενους κινδύνους που είναι ικανοί να οδηγήσουν σε χρεοκοπία, τίθεται το θέμα της προληπτικής εποπτείας έτσι ώστε να ελαχιστοποιηθούν οι κίνδυνοι και να μειωθεί το κόστος της αποτυχίας³.

Έχοντας υπόψη τα παραπάνω είναι ξεκάθαρο ότι ο τραπεζικός τομέας έχει ανάγκη την προληπτική εποπτεία ιδίως όσο εξακολουθεί να είναι υπαρκτός ο κίνδυνος της χρεοκοπίας και των παρεπόμενων συνεπειών του. Ενδεχομένως, να είναι από τους πιο «επιβαρυνμένους» με κανόνες, κλάδος της οικονομικής δραστηριότητας.

² Βλέπε 1

³ Dale R. (1984) The regulation of international banking, Cambridge: Woodhead – Faulkner, p. 53

Η προληπτική εποπτεία λαμβάνει δύο κυρίως μορφές, την προληπτική και την προστατευτική. Η μεν πρώτη θέτει κανόνες προκειμένου να διευθετηθεί ο κίνδυνος που αναλαμβάνουν οι τράπεζες μειώνοντας την πιθανότητα χρεοκοπίας, η δε δεύτερη προκειμένου να βοηθηθούν τόσο οι τράπεζες όσο και οι καταθέτες να αντιμετωπίσουν τυχόν προβλήματα όποτε και αν αυτά εμφανιστούν.

1.4 Μέσα τραπεζικής εποπτείας

Ο στόχος της προληπτικής εποπτείας είναι η μείωση των κινδύνων που αντιμετωπίζει μια τράπεζα έτσι ώστε να εξαλειφθεί η πιθανότητα χρεοκοπίας. Διάφορα μέτρα και κανονισμοί έχουν εφαρμοστεί για την επίτευξη του στόχου, ωστόσο το βασικό μέσο ελέγχου παραμένει η κεφαλαιακή επάρκεια, η οποία αποτελεί σημαντικό παράγοντα της φερεγγυότητας μιας τράπεζας. Για να θεωρηθεί μία τράπεζα κεφαλαιακά επαρκής (capital adequate) για κανονιστικούς λόγους θα πρέπει να διακρατεί εκείνο το μέρος του κεφαλαίου που θα τις επιτρέψει να αντιμετωπίσει αθροιστικά όλες τις απώλειες που θα της προκαλέσουν όλοι οι κίνδυνοι και να παραμείνει σε λειτουργία.

Γίνεται αντιληπτό από τα παραπάνω ότι ο υπολογισμός των κινδύνων και η σύνδεση τους με τον δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας καθίσταται αναγκαία.

1.5 Εποπτεία

Η εποπτεία του χρηματοπιστωτικού τομέα γενικά ανατίθεται είτε στην Κεντρική Τράπεζα κάθε χώρας είτε σε κάποιο κυβερνητικό τμήμα είτε με μεικτό σχήμα των προηγούμενων αρχών είτε από κάποια σύστημα κεντρικών τραπεζών (πχ. Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα). Ωστόσο η κάθε χώρα ή η κάθε εποπτική αρχή δύναται να θέτει τους δικούς της κανόνες εποπτείας ανάλογα με το μέγεθος της χώρας, το βαθμό ανάπτυξης του τραπεζικού τομέα, το βαθμό διεθνοποίησής της κτλ. Όλα τα παραπάνω

όμως δημιουργούν το πρόβλημα της διαφορετικής αντιμετώπισης του κινδύνου, της κεφαλαιακής επάρκειας, τους εποπτικούς κανόνες και τις αρμοδιότητες κτλ. Το πρόβλημα γίνεται εντονότερο σε περιπτώσεις σύμπραξης, συνεργασίας, τραπεζικών κοινοπραξιών, υποκαταστημάτων και τραπεζικών θυγατρικών. Λύση σε αυτό το πρόβλημα επιχειρείται να δοθεί με την θέσπιση ενιαίων κανόνων τραπεζικής εποπτείας, διαχείρισης του κινδύνου και ορισμού ελάχιστων επαρκών κεφαλαίων. Αποτέλεσμα αυτής της ανάγκης ήταν η δημιουργία του Συμφώνου της Βασιλείας⁴

Κεφάλαιο II

2.1 Η Επιτροπή της Βασιλείας⁵

Η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία (Basel Committee on Banking Supervision, εφεξής «Η Επιτροπή») δημιουργήθηκε αρχικά ως Επιτροπή των Τραπεζικών Ελέγχων και Εποπτικών Πρακτικών (Committee on Banking Regulations and Supervisory Practices) από τους διοικητές των Κεντρικών Τραπεζών μιας ομάδας δέκα χωρών στο τέλος του 1974, στον απόηχο των σοβαρών διαταραχών στα διεθνή νομίσματα και την τραπεζική αγορά (ειδικότερα την αποτυχία της Bankhaus Herstatt στη Δυτική Γερμανία). Η πρώτη συνεδρίαση έλαβε χώρα το Φεβρουάριο του 1975 και από τότε οι συνεδριάσεις πραγματοποιούνται τακτικά τρεις ή τέσσερις φορές ετησίως.

Τα μέλη της Επιτροπής προέρχονται από το Βέλγιο, Καναδά, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ιαπωνία, Λουξεμβούργο, τις Κάτω Χώρες, Ισπανία, Σουηδία, Ελβετία, Ηνωμένο Βασίλειο και Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής. Οι χώρες αντιπροσωπεύονται από την

⁴ International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards, July 1988

⁵ "History of the Basel Committee and its Membership", Basel Committee on Banking Supervision, Bank of International Settlement, October 2004, pp. 1-7

κεντρική τράπεζά τους ή από την αρχή που έχει την ευθύνη για τη συνετή επίβλεψη των τραπεζικών επιχειρήσεων (όπου αυτή δεν είναι η κεντρική τράπεζα).

2.2 Βασικές Επιδιώξεις της Επιτροπής

Οι κίνδυνοι που αντιμετωπίζουν οι τραπεζικοί οργανισμοί είναι ο πιστωτικός κίνδυνος, ο κίνδυνος της αγοράς και ο λειτουργικός κίνδυνος. Ο στόχος είναι να περιοριστούν αυτοί οι κίνδυνοι μέσω του τραπεζικού ελέγχου ενώ έτσι ενισχύεται και το οικονομικό σύστημα. Η Επιτροπή αρχικά επεδίωκε την εξεύρεση μεθόδων ενοποίησης των διαδικασιών εποπτείας του τραπεζικού συστήματος αν και ως απώτερο στόχο είχε την αποτελεσματικότερη συνεργασία σε επίπεδο τραπεζικής εποπτείας και ποιότητας τραπεζικού ελέγχου σε παγκόσμιο επίπεδο. Για την επίτευξη του στόχου της χρησιμοποιεί τρεις κυρίως τρόπους: α. την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικών με εθνικές εποπτικές συμφωνίες, β. τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των μεθόδων και τεχνικών που εφαρμόζονται για την εποπτεία της διεθνούς τραπεζικής αγοράς και γ. τη δημιουργία ελάχιστων εποπτικών απαιτήσεων όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο.

Η Επιτροπή ενθαρρύνει τα μέλη της στην υιοθέτηση των προτάσεων και συμπερασμάτων που διατυπώνει χωρίς αυτές να αποτελούν δέσμευση με νομική ισχύ. Περισσότερο την ενδιαφέρει η ενσωμάτωση τους στα τοπικά εποπτικά συστήματα κατά τον τρόπο που εξυπηρετεί την κάθε εποπτική αρχή και το έργο που έχει αναλάβει παρά η διατύπωση ενός και μόνο κανονισμού που να πρέπει να υιοθετηθεί από όλα τα μέλη έστω κι αν δεν επιτελεί τον στόχο για τον οποίο εκδόθηκε.

Βασική επιδίωξη της Επιτροπής αποτελεί η κάλυψη του χάσματος στη διεθνή τραπεζική εποπτεία έχοντας ως οδηγό δύο βασικές αρχές: α. ότι πρέπει να υπάρξει⁶ επαρκής τραπεζική εποπτεία και β. ότι κανένας τραπεζικός οργανισμός δεν θα πρέπει να εξαιρείται της εποπτείας. Στα πλαίσιο των ανωτέρω αρχών και χάρη στη διαρκή συνεργασία με τις εποπτικές αρχές, σε ότι αφορά την εποπτεία των διεθνών τραπεζών, η Επιτροπή έχει εξετάσει μια σειρά θεμάτων όπως τη συλλογή πληροφοριών για τα εθνικά συστήματα εποπτείας των υποκαταστημάτων ξένων – διεθνών τραπεζών, τα εμπόδια που μπορεί να ανακύψουν ενάντια στην αποτελεσματική εποπτεία εξαιτίας διαφορετικών τραπεζικών πρακτικών δημοσιοποίησης πληροφοριών καθώς και τις διαδικασίες αδειοδότησης - δημιουργίας νέων ξένων τραπεζικών εγκαταστάσεων.

2.3 Σύντομο ιστορικό Εγγράφων

Προκειμένου όλα τα ανωτέρω αναφερόμενα να γίνουν πραγματικότητα η Επιτροπή είχε εκδώσει ήδη από το 1975 αρκετά έγγραφα – προτάσεις. Ωστόσο η προσοχή της Επιτροπής είχε επικεντρωθεί ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του 1980 στο ζήτημα της κεφαλαιακής επάρκειας. Αποτέλεσμα αυτής της προσοχής και προσπάθειας ήταν η δημιουργία του συμφώνου της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια (Basel Capital Accord) το 1988 που παρείχε ένα τρόπο υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων των διεθνών τραπεζών για να καλυφθούν έναντι του πιστωτικού κινδύνου και του κινδύνου της αγοράς. Η μέθοδος υπολογισμού έθετε ως ελάχιστο όριο κεφαλαιακών απαιτήσεων το 8% και χρονικό ορίζοντα υιοθέτησης από τα μέλη το τέλος του 1992. Αξίζει να σημειωθεί ότι η μέθοδος έγινε αποδεκτή και από άλλες χώρες που δεν ήταν μέλη.

⁶ Committee on Banking Regulations and Supervisory Practices, “Concordat”, p1

Το 1991 τροποποιήθηκαν οι διατάξεις του Συμφώνου του 1988 που αφορούσαν στα ίδια κεφάλαια, με σκοπό τον καθορισμό των προϋποθέσεων κάτω από τις οποίες οι προβλέψεις των τραπεζών για γενικούς κινδύνους επιτρέπεται να περιλαμβάνονται στα εποπτικά ίδια κεφάλαια. Η τροποποίηση αυτή αφορά την εκπλήρωση των κεφαλαιακών απαιτήσεων⁷ (*Amendment of the Basel Capital Accord in respect of the inclusion of general provisions/general loan – loss reserves in capital, November 1991 (No. 9)*)

Στο σκέλος που αφορά τον πιστωτικό κίνδυνο πραγματοποιήθηκαν δύο αλλαγές ώστε να λαμβάνονται υπόψη από τις τράπεζες οι διμερείς συμφωνίες συμψηφισμού που καταρτίζουν με τους αντισυμβαλλομένους τους. Οι τροποποιήσεις αφορούσαν τον ακριβή καθορισμό των προϋποθέσεων που πρέπει να συντρέχουν κατά τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων των τραπεζών για την κάλυψη από συναλλαγές σε εξωχρηματιστηριακά παράγωγα μέσα...⁸ (*Basel Capital Accord: The treatment of the credit risk associated with certain off balance sheet items, July 1994 (No. 12a). Amendment to the Capital Accord of July 1988, July 1994 (No. 12b). Basel Capital Accord: treatment of potential exposure for off balance sheet items, April 1998 (No. 18)*)

Στο σκέλος που αναφέρεται στο κίνδυνο της αγοράς έλαβε χώρα μια προσθήκη έτσι ώστε να συμπληρωθεί το κανονιστικό πλαίσιο που διέπει την τραπεζική κεφαλαιακή επάρκεια, με την επιβολή στις διεθνείς τράπεζες, κεφαλαιακών απαιτήσεων για την κάλυψή τους έναντι των κινδύνων αγοράς στους οποίους εκτίθενται. Επιπλέον

⁷ Η συγκεκριμένη τροποποίηση ενσωματώθηκε στο κοινοτικό δίκαιο με την Οδηγία 2000/12/ΕΚ πως ισχύει, Κεφ 2 τμήμα 1 και την Οδηγία 93/6/ΕΟΚ όπως ισχύει, Παράρτημα .

Στο ελληνικό δίκαιο ενσωματώθηκε με Π.Δ./Τ.Ε. 2053/18.3.92 όπως τροποποιήθηκε με Π.Δ./Τ.Ε 2228/30.6.1993, Νόμος 2396/1996 και ΠΔ 267/1995

⁸ Η συγκεκριμένη τροποποίηση ενσωματώθηκε στο κοινοτικό δίκαιο με την Οδηγία 2000/12/ΕΚ όπως ισχύει, Κεφ 2 τμήμα 2.

Στο ελληνικό δίκαιο ενσωματώθηκε με Π.Δ./Τ.Ε. 2524/23.7.2003, τροποποίηση με νόμο 3148/5.6.2003 και το Νόμο 3156/25.6.2003 αρ16

καθιερώθηκε ένας εναλλακτικός ορισμός των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων, τον οποίο οι τράπεζες δικαιούνται να χρησιμοποιούν, με τη σύμφωνη γνώμη των εποπτικών τους αρχών, για την εκπλήρωση των κεφαλαιακών τους απαιτήσεων για την κάλυψη τους αποκλειστικά και μόνο έναντι των κινδύνων αγοράς.⁹ (*Amendment to the Capital Accord to incorporate market risks (1996), Modifications to the market risk amendment (1997)*)

2.4 Από την Βασιλεία I στη Βασιλεία II

Από το 1988 οπότε και δημοσιεύτηκε το Σύμφωνο για την Κεφαλαιακή Επάρκεια (Basel Capital Accord, 1988) μέχρι τον Ιούνιο του 1999 οπότε και δημοσιοποιήθηκε η πρόθεση αναθεώρησης¹⁰ και αντικατάστασης του Συμφώνου του 1988 έλαβε χώρα πολλή κριτική. Η προβληματική που αναπτύχθηκε εστιάστηκε κυρίως στην:

- Απουσία κεφαλαιακών απαιτήσεων για άλλους κινδύνους πέραν του πιστωτικού και του κινδύνου αγοράς, πχ του λειτουργικού
- Παροχή δυνατότητας αποφυγής κεφαλαιακών απαιτήσεων (regulatory capital arbitrage)
- Περιορισμένη «ευαισθησία» των συντελεστών στάθμισης πιστωτικού κινδύνου σε σχέση με τον πραγματικά αναλαμβανόμενο κίνδυνο καθώς και αυθαίρετος καθορισμός αυτών.
- Μη σύγκλιση του ύψους των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων (regulatory capital) με τα ίδια κεφάλαια που θα παρακρατούσαν οι τράπεζες για προληπτικούς λόγους στην περίπτωση που εξέλειπε η σχετική νομική υποχρέωση

⁹ Η συγκεκριμένη τροποποίηση ενσωματώθηκε στο κοινοτικό δίκαιο με την Οδηγία 93/6/ΕΟΚ όπως ισχύει και Στο ελληνικό δίκαιο ενσωματώθηκε με το Νόμος 2396/1996 τροποποίηση με Νόμο 2937/2001, Π.Δ./Τ.Ε. 2397/7.11.96 τροποποίηση με Π.Δ./Τ.Ε. 2494/27.5.2002

¹⁰ Η πρόταση αναθεώρησης διατυπώθηκε μέσα από τον Πρώτο Συμβουλευτικό Κείμενο (ΣΚ1). Βλέπε παρακάτω ενότητα 2.5.1.

- Περιορισμένη αναγνώριση των αποτελεσμάτων των τεχνικών μείωσης του πιστωτικού κινδύνου (Credit risk mitigation techniques).

Λύση σε αυτή την κριτική ήρθε να δώσει η πρόθεση της Επιτροπής για προσαρμογή του Συμφώνου στις νέες απαιτήσεις έτσι ώστε να συμπεριλάβει κατά το δυνατόν περισσότερους παράγοντες που επηρεάζουν την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών και τους κινδύνους που αυτές αντιμετωπίζουν.

Η Επιτροπή έδωσε στη δημοσιότητα το 1999¹¹ την πρόταση της για το νέο Σύμφωνο κεφαλαιακής επάρκειας. Η δημοσιοποίηση αυτή είχε στόχο να αποτελέσει το κείμενο αυτό βάση δημόσιας διαβούλευσης από τους εμπλεκόμενους φορείς με απώτερο σκοπό την καλύτερη πραγματοποίηση των διακηρυγμένων αρχών της, δηλαδή της διαχείρισης του κινδύνου και της εποπτείας και την ενσωμάτωση των υφιστάμενων εξελίξεων στον χρηματοπιστωτικό τομέα. Με αυτό τον τρόπο ενισχύεται η διαχείριση και εποπτεία του κινδύνου ενώ ταυτόχρονα η πράξη αυτή αποτελεί σαφή ένδειξη την επιθυμίας της Επιτροπής για την διαρκή υιοθέτηση και ενσωμάτωση των όποιων θετικών επιστημονικών εξελίξεων λαμβάνουν χώρα.

Η δημοσία διαβούλευση της Επιτροπής με τις τράπεζες, τις εποπτικές αρχές διαφόρων χωρών, εξωτερικούς παρατηρητές του τραπεζικού τομέα και τη μελέτη των εποπτικών συστημάτων διαφόρων χωρών κατέληξε, μετά από σχεδόν έξι χρόνια, στην δημοσίευση, στις 26 Ιουνίου 2004, του Νέου Ρυθμιστικού Πλαισίου για την Κεφαλαιακή Επάρκεια γνωστότερο και ως «Βασιλεία II».

¹¹ Βλέπε ¹⁰

Στο διάστημα που διήρκεσε η διαβούλευση, δημοσιεύτηκε μια σειρά ποσοτικών μελετών με στόχο να μελετηθούν και να προβλεφθούν οι πιθανές επιπτώσεις των μεταβολών σε ρεαλιστική βάση και με πραγματικά δεδομένα καθώς και μια σειρά συμβουλευτικών κειμένων. Προγραμματισμένη περίοδος έναρξης της εφαρμογής του Νέου Συμφώνου έχει οριστεί το τέλος του 2006 με τις αρχές του 2007 έτσι ώστε να δοθεί ο απαιτούμενος χρόνος στις τοπικές εποπτικές αρχές να ενσωματώσουν τις προτάσεις στο εσωτερικό ρυθμιστικό πλαίσιο.

2.5 Συμβουλευτικά Κείμενα

2.5.1 Πρώτο Συμβουλευτικό Κείμενο (ΣΚ1) - (First Consultative Document – CP1)¹²

Το Πρώτο Συμβουλευτικό Κείμενο, που εκδόθηκε τον Ιούνιο 1999, περιλάμβανε τρεις Πυλώνες, (α) Τις Ελάχιστες Κεφαλαιακές Απαιτήσεις (β) την Εποπτεία της Κεφαλαιακής Επάρκειας και (γ) την Πειθαρχία της Αγοράς.

Συνοπτικά οι προτάσεις περιλάμβαναν μια μικρή αλλαγή στο τρόπο υπολογισμού του Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας (Capital Adequacy Ratio), εισήγαγε πέρα από μια πιο προχωρημένη εκδοχή της Τυποποιημένης Μεθόδου και τις Εξελιγμένες Μεθόδους Εσωτερικής Διαβάθμισης για χρήση από τις καλύτερα οργανωμένες και μεγάλες τράπεζες, εισήγαγε την χρήση δεικτών πιστωτικής αξιολόγησης από εξωτερικούς οίκους καθώς και την έννοια της Τιτλοποίησης Απαιτήσεων (Asset Securitisation).

¹² “A new capital Adequacy framework”, Bank of International Settlements, June 1999, pp. 1-62

2.5.2 Δεύτερο Συμβουλευτικό Κείμενο (ΣΚ2) - (Second Consultative Document – CP2)¹³

Τα σχόλια που έλαβε η Επιτροπή έπειτα από την δημοσιοποίηση του Πρώτου Συμβουλευτικού Κειμένου και ο συνεχής διάλογος με τις τράπεζες οδήγησε στο Δεύτερο Συμβουλευτικό Κείμενο, τον Ιανουάριο 2001. Στόχος για ακόμη μια φορά είναι η προώθηση της ασφάλειας και της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Στο ΣΚ2 κύριος στόχος της Επιτροπής ήταν να ικανοποιεί το Σύμφωνο όλων των ειδών τις τράπεζες για αυτό και παρουσιάστηκαν ορισμένες πλευρές του ΣΚ1 σε μεγαλύτερο βάθος. Η σημαντικότερη αλλαγή σε σχέση με το ΣΚ1 ήταν η μεγαλύτερη έμφαση που δινόταν στην εσωτερική αξιολόγηση από τις ίδιες τις τράπεζες του κινδύνου τους.

2.5.3 Τρίτο Συμβουλευτικό Κείμενο (ΣΚ3) - (Third Consultative Document – CP3)¹⁴

Το ΣΚ3 δημοσιεύτηκε τον Απρίλιο 2003 με σκοπό να ενσωματώσει τόσο τα αποτελέσματα του διαλόγου με τις τράπεζες και με τους συντεταγμένους φορείς τους όσο και τη γνώση και εμπειρία που αποκτήθηκε.

Η σημαντικότερη διαφορά που παρατηρείται είναι στις μεθόδους μέτρησης του κινδύνου. Στόχος ήταν να αξιολογηθούν ακόμη καλύτερα τα στοιχεία που φέρουν κίνδυνο ώστε να προκύψουν χρήσιμοι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας.

¹³ “Consultative Document: The New Basel Capital Accord”, Bank of International Settlements, January 2001, 1-39

¹⁴ “Consultative Document: The New Basel Capital Accord”, Bank of International Settlements, April 2003, pp 1 - 226

2.6 Συμβουλευτικά Κείμενα & Θεσμικά Όργανα και Φορείς

Στόχος της δημοσίευσης των ΣΚ 1 έως 3 από την Επιτροπή ήταν η διαβούλευση με τους φορείς της τραπεζικής αγοράς και τα συντεταγμένα όργανα τους για την έκθεση των απόψεων και παρατηρήσεων τους.

Ανατρέχοντας κανείς σε δηλώσεις ή απόψεις¹⁵ που διατυπώθηκαν έπειτα από την δημοσιοποίηση κάθε ΣΚ διαπιστώνει την ανάγκη αναθεώρησης του Συμφώνου του 1988 αλλά και την κριτική ματιά των φορέων, θετική ή/και αρνητική, στις προτάσεις που διατυπώνονταν.

Η κριτική επικεντρώθηκε στο κόστος εφαρμογής των απαιτήσεων της Νέα Συμφωνίας, στο γεγονός ότι οι πιο Εξελιγμένες Μέθοδοι Εξωτερικής Αξιολόγησης απαιτούν σημαντικούς πόρους και μεγάλο μέγεθος τραπεζών για ικανοποιητική εφαρμογή, στους φραγμούς και τις αυστηρές προϋποθέσεις που έμπαιναν για την μετακίνηση προς τις Μεθόδους Εσωτερικής Αξιολόγησης, στα τεχνικά χαρακτηριστικά της Συμφωνίας καθώς και στην προκυκλικότητα των κεφαλαιακών απαιτήσεων.

Κεφάλαιο III

3.1 Βασιλεία II¹⁶

Το νέο πλαίσιο ενισχύει και αναπτύσσει το υφιστάμενο περιεχόμενο του Συμφώνου δημιουργώντας τρεις κεντρικές θεματικές ενότητες, που ονομάζονται «πυλώνες» (pillars). Μέσω των πυλώνων η Επιτροπή επιθυμεί την διατήρηση και βελτίωση του τομέα της κεφαλαιακής επάρκειας, την εποπτεία της κεφαλαιακής επαρκείας και την

¹⁵ Πρόσβαση στις απόψεις και σχόλια πάνω στο ΣΚ2 δίνεται από την διεύθυνση <http://www.bis.org/bcbs/cacommments.htm> ενώ σε ότι αφορά το ΣΚ3 στη διεύθυνση <http://www.bis.org/bcbs/cp3comments.htm>

¹⁶ Σύντομη περιγραφή του International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: A Revised Framework, Bank of International Settlements, June 2004, pp.1 - 251

υιοθέτηση από τη πλευρά των τραπεζικών ιδρυμάτων κανόνων εσωτερικού ελέγχου με στόχο την βελτίωση της καθημερινής τραπεζικής πρακτικής.

Η δομή του νέου Συμφώνου έχει λάβει την ακόλουθη μορφή:

Δομή νέου Συμφώνου		
Τρεις Πυλώνες:		
<u>Πυλώνας I</u>	<u>Πυλώνας II</u>	<u>Πυλώνας III</u>
Ελάχιστες κεφαλαιακές υποχρεώσεις έναντι του πιστωτικού και του λειτουργικού κινδύνου	Διαδικασίες για τον έλεγχο σε μόνιμη βάση της επάρκειας των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών	Ενδυνάμωση της πειθαρχίας που επιβάλλει η αγορά στις τράπεζες μέσω της γνωστοποίησης πληροφοριών

3.2 Πυλώνας I – Κεφαλαιακή Επάρκεια

3.2.1 Πιστωτικός Κίνδυνος (Credit Risk)

Λαμβάνοντας υπόψη τους κανόνες της Βασιλείας I για τον υπολογισμό των στοιχείων που φέρουν κίνδυνο, αυτοί απεικονίζουν τον αληθινό οικονομικό κίνδυνο μιας συναλλαγής μόνο σε περιορισμένη έκταση. Με τη Βασιλεία I, μια θέση με υψηλή

αξιοπιστία και χαμηλό κίνδυνο είναι η ίδια, σε όρους πιστωτικού κινδύνου, με μια θέση με χαμηλή αξιοπιστία και υψηλό κίνδυνο. Η αλληλοαναιρούμενη φύση των κατηγοριών κινδύνου και των αντίστοιχων σταθμίσεων κινδύνου προέτρεψε την Επιτροπή της Βασιλείας να επιδιώξει να αντικαταστήσει τον υπάρχοντα τρόπο υπολογισμού με έναν που να έχει μεγαλύτερη διαφοροποίηση και ευαισθησία στον κίνδυνο. Για αυτό, στη Βασιλεία II, για να υπολογιστούν οι σταθμίσεις του πιστωτικού κινδύνου χρησιμοποιείται είτε μια απλή προσέγγιση (Τυποποιημένη Μέθοδος – Standardized Approach) που στην ουσία αποτελεί μια βελτίωση της υπάρχουσας μεθόδου υπολογισμού είτε άλλες δύο πιο εξελιγμένες μεθόδους. Η πρώτη, ονομάζεται Θεμελιώδης βάσει εσωτερικών συστημάτων διαβάθμισης (Internal Ratings Based (IRB) Foundation Approach (F - IRB) και η δεύτερη Προηγμένη βάσει εσωτερικών συστημάτων διαβάθμισης (IRB Advanced Approach (A - IRB).

3.2.1.1 Τυποποιημένη Μέθοδος

Με βάση την Τυποποιημένη Μέθοδο για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων για τον πιστωτικό κίνδυνο χρησιμοποιούνται πέντε συντελεστές στάθμισης (0% έως 150%) ανάλογα με τη διαβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας του αντισυμβαλλομένου και το είδος της απαίτησης.

Η Τυποποιημένη Μέθοδος παραμένει σε μεγάλο βαθμό η ίδια σε σχέση με τη μέθοδο της Βασιλείας I μόνο που είναι πιο ευαίσθητη σε σχέση με τον κίνδυνο. Η κάθε τράπεζα αποδίδει ένα συντελεστή στάθμισης σε κάθε στοιχείο του ενεργητικού της και στις εκτός ισολογισμού θέσεις της και δημιουργεί ένα άθροισμα των στοιχείων που φέρουν κίνδυνο. Πχ ένα συντελεστής κινδύνου ίσος με 100% σημαίνει ότι το στοιχείο αυτό συμμετέχει στον υπολογισμό του κινδύνου με το σύνολο της αξίας του δηλ. απαιτεί την ύπαρξη κεφαλαίου για κάλυψη ίσο με το 8% της αξίας του. Αντίστοιχα, ένα στοιχείο με

συντελεστή στάθμισης 20% απαιτεί κεφάλαιο για κάλυψη ίσο με το 1,6% της αξίας του. ($20\% * 8\% = 1,6\%$)

Υπό την παρούσα συμφωνία, ο συντελεστής στάθμισης κινδύνου εξαρτάται από την ευρύτερη κατηγορία στην οποία υπάγεται ο αντισυμβαλλόμενος (πχ. κρατικό ομόλογο, τράπεζα, εταιρία κτλ) Με το νέο σύμφωνο οι συντελεστές κινδύνου αναθεωρούνται σύμφωνα με ένα σύστημα αξιολόγησης που παρέχεται από ένα εξωτερικό οίκο αξιολόγησης και ο οποίος υπόκειται σε αυστηρό έλεγχο. Π.χ για τον εταιρικό δανεισμό, η υπάρχουσα συμφωνία παρέχει μόνο μια κατηγορία στάθμισης κινδύνου 100% ενώ η νέα συμφωνία παρέχει τέσσερις κατηγορίες (20%, 50%, 100% και 150%).

3.2.1.2 Μέθοδοι Εσωτερικής Διαβάθμισης (Αξιολόγησης)

Πέρα από την Τυποποιημένη Μέθοδο, το νέο Σύμφωνο δίνει την δυνατότητα χρησιμοποίησης από τις τράπεζες Εσωτερικών Συστημάτων Διαβάθμισης (Αξιολόγησης) τα οποία υπόκεινται σε αυστηρό έλεγχο από τις εποπτικές αρχές και διέπονται από συγκεκριμένους κανόνες πληροφόρησης. Δύο είναι οι μέθοδοι που προτείνονται: Η Θεμελιώδης μέθοδος και η Εξελιγμένη.

Οι Μέθοδοι Εσωτερικής Διαβάθμισης (ΜΕΔ) πλεονεκτούν έναντι της Τυποποιημένης Μεθόδου διότι επιτρέπουν στις τράπεζες να χρησιμοποιήσουν δικά τους συστήματα αξιολόγησης της αξιοπιστίας των αντισυμβαλλόμενων μερών (δανειζόμενων) έτσι ώστε εκτιμήσουν την πιθανότητα απώλειας κεφαλαίων και κατά συνέπεια να υπολογίσουν τα απαιτούμενα κεφάλαια.

Οι μέθοδοι αυτές πλεονεκτούν διότι επιτρέπουν στις τράπεζες να αναπτύξουν η κάθε μία το δικό της σύστημα που ανταποκρίνεται καλύτερα στην οργάνωση της, στο βαθμό

διεθνούς έκθεσης, στο μέγεθός της κτλ. Ωστόσο αυτό αποτελεί ταυτόχρονα μειονέκτημα για τις εποπτικές αρχές διότι δημιουργεί πολυμορφία συστημάτων και κριτηρίων που δυσχεραίνει το έργο τους.

Επιπλέον με τα εσωτερικά υποδείγματα αξιολόγησης η κάθε τράπεζα μπορεί να ενσωματώσει στα υποδείγματα ορισμένα χαρακτηριστικά των αντισυμβαλλόμενων μερών που οι εξωτερικοί οίκοι δεν μπορούν να γνωρίζουν. Βέβαια σε αυτή την περίπτωση υφίσταται ο κίνδυνος της υπερβολικής υποκειμενοποίησης των υποδειγμάτων με αποτέλεσμα τη δυσκολία εκ των υστέρων ελέγχου και αξιολόγησης της αποτελεσματικότητάς τους.

Με βάση τις ΜΕΔ, οι οποίες θεμελιώνονται αρκετά ικανοποιητικά σε θεωρητικό επίπεδο, η κάθε τράπεζα πρέπει να κατηγοριοποιήσει την ποιότητα των δανείων της σε έξι ευρείες κατηγορίες: τις εταιρικές θέσεις, τις θέσεις σε κρατικά ομόλογα, τις θέσεις σε άλλες τράπεζες, λιανική τραπεζική, θέσεις σε μετοχικό κεφάλαιο καθώς και θέσεις σε τιτλοποίηση απαιτήσεων και άλλα επιλεγμένα χρεόγραφα. Ακόμα στις κατηγορίες της εταιρικής και λιανικής τραπεζικής υπάρχουν περαιτέρω υποκατηγορίες.

Τα βασικά στοιχεία που αποτελούν τις Μεθόδους Εσωτερικής Διαβάθμισης είναι:

Στοιχεία κινδύνου που προκύπτουν είτε εσωτερικά είτε ορίζονται από τις εποπτικές αρχές όπως η πιθανότητα αθέτησης υποχρέωσης (probability of default PD), η μεταβλητή ζημιά σε περίπτωση αθέτησης υποχρέωσης (Loss given default (LGD)), το χρηματοδοτικό άνοιγμα ή έκθεση στον κίνδυνο (Exposure at default (EAD)), διάρκεια

(Maturity (M)) και μέγεθος (Size (S) – σε ετήσιο κύκλο εργασιών). Σε πιο προηγμένο επίπεδο αυτά τα δεδομένα θα υπολογίζονται από τις ίδιες τις τράπεζες.

- Εξισώσεις Συντελεστών Στάθμισης – αποτελούν το μέσο για να μετατραπούν τα στοιχεία Κινδύνου σε συντελεστές στάθμισης κινδύνου – Ορίζονται από τις εποπτικές αρχές.
- Ελάχιστες προδιαγραφές - οι ελάχιστες ποιοτικές απαιτήσεις που καλύπτουν τα ζητήματα όπως η διακυβέρνηση, ο ανεξάρτητος έλεγχος και η ποιότητα στοιχείων είναι χαρακτηριστικά που πρέπει να πληρούνται από τις τράπεζες προκειμένου να είναι σε θέση να εφαρμόσουν την ΜΕΔ για μια δεδομένη κατηγορία θέσεων ή στοιχείων.

3.2.1.2.1 Θεωρητική θεμελίωση των Μεθόδων Εσωτερικής Διαβαθμίσης¹⁷

Η Μέθοδος Εσωτερικής Διαβάθμισης (ΜΕΔ) αποτελεί ένα αρκετά σημαντικό βήμα προς τα εμπρός σε ότι αφορά τη μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου. Πρόκειται για μια πρακτικά εφαρμόσιμη μέθοδο με αρκετά ικανοποιητική θεωρητική θεμελίωση. Μπορεί να εφαρμοστεί από τράπεζες διαφορετικού μεγέθους, δομής ή έκθεσης στον κίνδυνο ενώ αποτελεί την πρώτη προσπάθεια ύπαρξης ενός κοινού τρόπου υπολογισμού του πιστωτικού κινδύνου για εποπτικούς σκοπούς.

Η ΜΕΔ είναι αρκετά στενά συνδεδεμένη με τα βασικά συμπεράσματα των σύγχρονων μεθόδων αποτίμησης κεφαλαιακών στοιχείων. Η μεθοδολογία της στηρίζεται σε μία μέθοδο υπολογισμού της πιθανότητας αδυναμίας του δανειζόμενου πχ μιας εταιρίας να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του, όπως ορίζεται από την διαφορά ανάμεσα στη αξία των στοιχείων του και την ονομαστική αξία του χρέους του. Η αξία του ενεργητικού,

¹⁷ The New Basel Capital Accord: Main Features and Implications, ECB Monthly Bulletin, January 2005, pp. 51-60

των στοιχείων, είναι μια μεταβλητή που αλλάζει ως συνάρτηση του χρόνου εν μέρει λόγω τυχαίων γεγονότων. Αθέτηση υποχρέωσης εμφανίζεται όταν πχ η αξία του ενεργητικού μιας εταιρίας δεν επαρκεί για να καλύψει το χρέος της. Το αντίστοιχο μέσο μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου, μέσα σε ορισμένο χρονικό ορίζοντα, είναι η πιθανότητα αθέτησης υποχρέωσης. (Probability of Default PD)

Με την ΜΕΔ το απαιτούμενο ελάχιστο κεφάλαιο βασίζεται στην κατανομή των απωλειών, σε ένα χαρτοφυλάκιο δανείων ή συναφών στοιχείων, εξαιτίας της αδυναμίας αποπληρωμής. Ο ορίζοντας διαχείρισης του κινδύνου ορίζεται σε ένα χρόνο. Η ΜΕΔ υποθέτει επίπεδο εμπιστοσύνης 99,9%. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι η πραγματική απώλεια αναμένεται να είναι μεγαλύτερη από τους υπολογισμούς της μεθόδου με πιθανότητα 1 προς 1000.

Σύμφωνα με την Βασιλεία II ο υπολογισμός των κεφαλαιακών απαιτήσεων στηρίζεται σε έξι στοιχεία:

- Η «Πιθανότητα αθέτησης υποχρέωσης» (Probability of Default PD): αποτελεί εκτίμηση της πιθανότητας του δανειζόμενου να εκφράσει αδυναμία εξυπηρέτησης της υποχρέωσης του σε δεδομένο χρονικό ορίζοντα πχ. 1 χρόνο.
- Η μεταβλητή «Ζημιά σε περίπτωση αθέτησης υποχρέωσης» (Loss given default (LGD)): η ζημιά στο δάνειο εξαιτίας της αδυναμίας του δανειζόμενου να εξυπηρετήσει την υποχρέωση του, συνήθως εκφράζεται ως ποσοστό της αρχικής ονομαστικής αξίας του χρέους.
- «Έκθεση στον κίνδυνο» (Exposure at Default (EAD)): η ονομαστική αξία του χρέους του δανειζόμενου.

- Διάρκεια του δανείου μέχρι τη λήξη (Maturity of the Loan)
- «Συσχέτιση με τον συστηματικό κίνδυνο (Correlation to systematic risk): εκτίμηση του συνδέσμου ανάμεσα στην ταυτόχρονη αδυναμία εξυπηρέτησης δύο άσχετων μεταξύ τους δανειζόμενων. Ο μη παρατηρήσιμος κοινός παράγοντας μπορεί να ερμηνευθεί ως μια μεταβλητή που αντιπροσωπεύει την κατάσταση του οικονομικού κύκλου. Οι Συσχετίσεις στη ΜΕΔ προς τον μοναδικό συστηματικό παράγοντα κινδύνου είναι μια συνάρτηση του μεγέθους της εταιρίας και της πιστωτικής ποιότητας σύμφωνα με το πλαίσιο BCBS.
- Εξισώσεις στάθμισης κινδύνου (Risk weight factors): Εξισώσεις που συνδέουν τις απώλειες της πρόβλεψης με τις ελάχιστες κεφαλαιακές υποχρεώσεις, οι συντελεστές κινδύνου (risk factors) παρέχονται από το πλαίσιο BCBS

Η βασική διαφορά ανάμεσα στην Θεμελιώδη ΜΕΔ και την Εξελιγμένη ΜΕΔ είναι ποιοι ορίζουν τις μεταβλητές. Η πιθανότητα αθέτησης υποχρέωσης (Probability of Default PD) υπολογίζεται από τις τράπεζες και στις δύο περιπτώσεις ενώ η μεταβλητή ζημία σε περίπτωση αθέτησης υποχρέωσης (Loss given default (LGD)) και η διάρκεια του δανείου υπολογίζεται από τις τράπεζες μόνο στην Εξελιγμένη ΜΕΔ.

Το πλαίσιο της Βασιλείας II αναγνωρίζει τη σημασία του είδους του δανείου στην προσπάθεια να εξηγήσει το προφίλ κινδύνου που φέρουν τα στοιχεία υποκείμενα σε πιθανότητα μη αποπληρωμής και επομένως διακρίνει μεταξύ των εταιρικών δανείων, της δανειοδότησης σε ακίνητα και σε λιανικό χαρτοφυλάκιο. Η μέθοδος υποθέτει μικρό βαθμό συγκέντρωσης στο χαρτοφυλάκιο δανείων και ότι ο κίνδυνος αδυναμίας εξυπηρέτησης ενός μεμονωμένου οφειλέτη δεν εξαρτάται από τη

σύνθεση ολόκληρου του χαρτοφυλακίου. Αυτό το χαρακτηριστικό της ΜΕΔ μειώνει αρκετά την πολυπλοκότητα της μεθόδου και επιτρέπει ακόμα και στις μικρότερες τράπεζες να εφαρμόσουν μια σύγχρονη μέθοδο διαχείρισης του κινδύνου.

3.2.1.2.2 Θεμελιώδης Μέθοδος Εσωτερικής Διαβάθμισης

Σύμφωνα με την Θεμελιώδη ΜΕΔ η κάθε τράπεζα έχει την δυνατότητα να υπολογίσει μόνο την πιθανότητα αθέτησης υποχρέωσης (Probability of Default PD). Οι υπόλοιπες απαραίτητες μεταβλητές δίνονται εκ των προτέρων από την εποπτική αρχή.

3.2.1.2.3 Εξελιγμένη Μέθοδος Εσωτερικής Διαβάθμισης

Σύμφωνα με την Εξελιγμένη ΜΕΔ, πέρα από την πιθανότητα αθέτησης Υποχρέωσης (Probability of Default PD), η κάθε τράπεζα μπορεί να χρησιμοποιεί δικά της στοιχεία για να υπολογίσει την μεταβλητή ζημιά σε περίπτωση αθέτησης υποχρέωσης (Loss given default (LGD)) και την διάρκεια του δανείου (Maturity of the Loan)

3.2.2 Λειτουργικός Κίνδυνος

Σύμφωνα με τη Βασιλεία II ως λειτουργικός κίνδυνος ορίζεται «ο κίνδυνος ζημίας ως αποτέλεσμα ανεπαρκών ή αποτυχημένων εσωτερικών διαδικασιών, των ανθρώπων και των συστημάτων ή από εξωτερικά γεγονότα». Ο παραπάνω ορισμός περιλαμβάνει και τον νομικό κίνδυνο αλλά εξαιρεί τον στρατηγικό κίνδυνο ή τον κίνδυνο φήμης.

Η συμφωνία του 1988 συνέδεσε την κεφαλαιακή επάρκεια με τον πιστωτικό κίνδυνο (που είναι ο κύριος κίνδυνος για μια τράπεζα), αν και ο γενικός κανόνας περί κεφαλαιακής επάρκειας (δηλ. 8% ως ελάχιστη αναλογία) προοριζόταν για την κάλυψη

και άλλων κινδύνων. Ωστόσο το 1996,¹⁸ ορίστηκαν ξεχωριστές κεφαλαιακές απαιτήσεις για τους κινδύνους της αγοράς. Η Επιτροπή, στην προσπάθειά της να διαμορφώσει ένα πλαίσιο με μεγαλύτερη ευαισθησία σε ότι αφορά τον πιστωτικό κίνδυνο συνεργάστηκε με τις τράπεζες με σκοπό τη διαμόρφωση του απαραίτητου πλαισίου υπολογισμού της κεφαλαιακής επάρκειας που αντιστοιχεί στον λειτουργικό κίνδυνο (πχ ζημία εξαιτίας μη ορθής λειτουργίας των υπολογιστικών συστημάτων ή απάτη).

Αποτέλεσμα της πολύχρονης μελέτης και εργασίας είναι οι τρεις κάτωθι προτεινόμενες μέθοδοι εκτίμησης του λειτουργικού κινδύνου που παρουσιάζονται ανάλογα με το βαθμό πολυπλοκότητας τους από την πιο απλή και «μαζική» στην πιο εξελιγμένη και σύνθετη. Η κάθε τράπεζα μπορεί να χρησιμοποιήσει οποιαδήποτε μέθοδο πιστεύει ότι αποδίδει ικανοποιητικά το λειτουργικό κίνδυνο που αντιμετωπίζει αφού προηγουμένως διαπιστωθεί από την εποπτική αρχή η ικανότητα της εφαρμογής της. Πρόθεση της Επιτροπής είναι η χρήση των πιο εξελιγμένων μεθόδων αφού αυτές αποδίδουν πιο ικανοποιητικά αποτελέσματα ωστόσο δεν αποτελεί αυτοσκοπό.

3.2.2.1 Μέθοδος του Βασικού Δείκτη

Η μέθοδος του Βασικού Δείκτη απαιτεί από τις τράπεζες να διακρατούν ως κεφάλαιο εξαιτίας του λειτουργικού κινδύνου στον οποίο είναι εκτεθειμένες ένα ποσό ίσο με τον αριθμητικό μέσο όρο του θετικού ακαθάριστου εισοδήματος των τριών τελευταίων ετών επί έναν συντελεστή a που καθορίζεται από την εποπτική αρχή και είναι ίσος με 15%.

Ο τύπος υπολογισμού έχει ως εξής:

$$K_{BIA} = \frac{\sum_{i=1}^n GI_i}{n} \times a$$

¹⁸ Βλέπε ⁵

όπου:

- K_{BIA} = Το απαιτούμενο Κεφάλαιο σύμφωνα με την Μέθοδο του Βασικού Δείκτη
- GI = Το θετικό ακαθάριστο εισόδημα των τριών τελευταίων ετών
- n = ο αριθμός των ετών με θετικό ακαθάριστο εισόδημα
- $\alpha = 15\%$, ορίζεται από την Επιτροπή

Ως ακαθάριστο εισόδημα νοείται το εισόδημα από τόκους καθώς και άλλα εισοδήματα., εκτός από τους τόκους. Επίσης περιλαμβάνει τα λειτουργικά έξοδα και τις προβλέψεις ενώ εξαιρεί έκτατα έσοδα και ζημίες, έσοδα από ασφάλειες καθώς και τα κέρδη ή ζημίες από την πώληση τίτλων στο επενδυτικό χαρτοφυλάκιο.

3.2.2.2 Τυποποιημένη Μέθοδος

Σύμφωνα με την Τυποποιημένη Μέθοδο οι τραπεζικές δραστηριότητες κατανέμονται σε οκτώ κατηγορίες, οκτώ τομείς επιχειρηματικής – τραπεζικής δραστηριότητας. Οι τομείς είναι οι Εταιρικές Χρηματοδοτήσεις (Corporate finance), οι Αγοραπωλησίες (Trading & Sales), η Λιανική Τραπεζική (Retail banking), Εμπορική Τραπεζική (Commercial banking), Πληρωμές και Τακτοποιήσεις (Payment & Settlement), Υπηρεσίες Μεσολαβητή (Agency services), Διαχείριση Περιουσίας (Asset management) και Δραστηριότητες Μεσίτη (Retail brokerage).

Σε κάθε κατηγορία δραστηριότητας αντιστοιχεί και ένας συντελεστής β . Το ποσό που πρέπει να διακρατηθεί σύμφωνα με αυτή τη μέθοδο προκύπτει από την άθροιση του γινομένου των αντίστοιχων συντελεστών β με τον μέσο όρο του ακαθάριστου εισοδήματος των τριών τελευταίων ετών για κάθε κατηγορία δραστηριότητας.

Ο τύπος υπολογισμού έχει ως εξής:

$$K_{SA} = \left(\sum_{k=1}^8 \left(\sum_{i=1}^3 GI_{ik} / 3 \right) * \beta_k \right)$$

Όπου:

- K_{SA} , είναι οι κεφαλαιακές απαιτήσεις σύμφωνα με την Τυποποιημένη μέθοδο (Standardized Approach).
- GI_k , είναι ο αντίστοιχος δείκτης ανά τομέα δραστηριότητας (Gross Income).
- β_k , είναι ο προκαθορισμένος συντελεστής β ανά τομέα επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Οι συντελεστές ανά δραστηριότητα έχουν ως εξής:

Τομείς Δραστηριότητας (Business Lines)	Συντελεστές Βήτα (Beta Factors)
Corporate Finance (β_1)	18%
Trading & Sales (β_2)	18%
Retail Banking (β_3)	12%
Commercial Banking (β_4)	15%
Payment & Settlement (β_5)	18%
Agency Services (β_6)	15%
Asset Management (β_7)	12%
Retail Brokerage (β_8)	12%

3.2.2.3 Μέθοδος της Εσωτερικής Μέτρησης (Internal Measurement Approach)

Το απαραίτητο κεφάλαιο για τον Λειτουργικό Κίνδυνο θα υπολογιστεί χρησιμοποιώντας το εσωτερικό λειτουργικό σύστημα μέτρησης κινδύνου των

τραπεζών, υπό τον όρο ότι το σύστημα προσαρμόζεται στα ειδικά ποσοτικά και ποιοτικά κριτήρια που τίθενται από την Επιτροπή.

Ένα σύστημα μέτρησης που θα ικανοποιούσε τα κριτήρια θα πρέπει να μπορεί «εύλογα να υπολογίσει τις απροσδόκητες απώλειες βασισμένο στη συνδυασμένη χρήση των εσωτερικών και σχετικών εξωτερικών στοιχείων ζημίας, την ανάλυση σεναρίου, το ειδικότερο επιχειρησιακό περιβάλλον της τράπεζας καθώς και παράγοντες εσωτερικού ελέγχου. Το σύστημα μέτρησης των τραπεζών πρέπει επίσης να είναι ικανό να επιτυγχάνει μια κατανομή του οικονομικού κεφαλαίου ανάμεσα στις επιχειρησιακές δραστηριότητες με τρόπο που δημιουργεί τα κίνητρα για τη βελτίωση της διαχείρισης του λειτουργικού κινδύνου»¹⁹.

Η Επιτροπή δεν καθορίζει συγκεκριμένο τρόπο υπολογισμού του λειτουργικού κινδύνου σύμφωνα με αυτή τη μέθοδο. Ορίζει όμως ότι το απαιτούμενο κεφάλαιο πρέπει να περιέχει και την αναμενόμενη ζημιά (expected loss EL) και την μη αναμενόμενη ζημιά (unexpected loss UL) εκτός κι αν οι τράπεζες μπορούν να αποδείξουν ότι οι αναμενόμενες ζημίες “συλλαμβάνονται” από το σύστημα εσωτερικού ελέγχου.

3.2.2.4 Μεικτό Σύστημα

Παρέχεται στις Τράπεζες η δυνατότητα εφαρμογής μεικτού συστήματος υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις όπως:

- Να συλλαμβάνεται σε κάθε περίπτωση το σύνολο των λειτουργικών κινδύνων στους οποίους εκτίθενται οι τράπεζες,

¹⁹ Paragraph 665 International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards
A Revised Framework Updated November 2005

- Να πληρούνται οι ελάχιστες κατά υιοθετηθείσα μέθοδο προϋποθέσεις
- Την ημερομηνία έναρξης, ένα ουσιαστικό μέρος της έκθεσης στο λειτουργικό κίνδυνο συλλαμβάνεται από το εσωτερικό μοντέλο
- Η τράπεζα να υποβάλλει στην οικεία εποπτική αρχή σχέδιο σταδιακής μετάβασης (roll out) στις εξελεγμένες μεθόδους

Κάθε τράπεζα δικαιούται να προσδιορίσει από μόνη της τομείς στους οποίους θα υπολογίζει τις κεφαλαιακές απαιτήσεις με τη μέθοδο της επιλογής της.

3.3 Πυλώνας II – Διαδικασίες Εποπτικού Ελέγχου

Από τους τρεις πυλώνες που αποτελούν το Σύμφωνο της Βασιλείας μεγαλύτερη σημασία έχει δοθεί κυρίως στον Πυλώνα I και στον Πυλώνα III. Ωστόσο η ορθή εφαρμογή και η αποτελεσματική λειτουργία του Συμφώνου διέρχεται σίγουρα μέσα από την επιτυχημένη υιοθέτηση του Πυλώνα II του Συμφώνου. Εάν οι τράπεζες δεν επενδύσουν ικανοποιητικά στον Πυλώνα II τότε τα οφέλη που θα προκύψουν ως αποτέλεσμα των άλλων Πυλώνων θα εξανεμιστούν.

Η Διαδικασία Εποπτικού Ελέγχου που προτείνεται «έχει ως στόχο όχι μόνο να διασφαλίσει ότι οι τράπεζες έχουν επαρκή κεφάλαια για να εξασφαλιστούν έναντι όλων των κινδύνων αλλά και για να ενθαρρύνει τις τράπεζες να αναπτύξουν και να χρησιμοποιήσουν τις καλύτερες δυνατές τεχνικές διαχείρισης κινδύνου για τον έλεγχο και τη διαχείριση των κινδύνων τους.»²⁰

Περαιτέρω οι συντάκτες του Συμφώνου εντοπίζουν τέσσερις πιθανές περιοχές άμεσης εφαρμογής της προτεινόμενης από τον Πυλώνα II διαδικασίας:

²⁰ Paragraph 720 International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards A Revised Framework Updated November 2005

1. Κίνδυνοι που εξετάζονται μεν από τον Πυλώνα Ι αλλά όχι επαρκώς (πχ. Μεγάλη συγκέντρωση πιστωτικού κινδύνου λόγω χρηματοδοτικών ανοιγμάτων)
2. Παράγοντες που δεν λαμβάνονται υπόψη από τον Πυλώνα Ι (π.χ. κίνδυνος επιτοκίου, επιχειρηματικός και στρατηγικός κίνδυνος)
3. Παράγοντες εξωτερικοί προς τον τραπεζικό τομέα (πχ. Διακυμάνσεις του οικονομικού κύκλου) και
4. Αξιολόγηση ως προς τη συμμόρφωση με τα κατώτατα επίπεδα και τις απαιτήσεις κοινοποίησης της πιο προηγμένης μεθόδου του Πυλώνα Ι.

Ακόμη, η Επιτροπή έχει εντοπίσει τέσσερις βασικές αρχές οι οποίες πρέπει να διέπουν τη Διαδικασία Εποπτικού Ελέγχου. Η πρώτη αρχή καθορίζει τις βασικές ευθύνες των τραπεζών σχετικά με τις διαδικασίες κεφαλαιακής επάρκειας και τη διαχείριση κινδύνου. Η αρχές 2 – 4 περιγράφουν τα στοιχεία της διαδικασίας εποπτικού ελέγχου και τις εποπτικές ευθύνες:

1. Οι τράπεζες πρέπει να έχουν μια διαδικασία που να διέπει την κεφαλαιακή τους επάρκεια σε συνάρτηση με τον κίνδυνο και τη δομή του κινδύνου που αντιμετωπίζουν τους καθώς και μια στρατηγική για τη διατήρηση του επιπέδου των κεφαλαίων σε κάποιο δεδομένο επίπεδο.
 - i. Προσδιορισμός των αρμοδιοτήτων του Δ.Σ και της ανώτερης διοίκησης.
 - ii. Διαδικασίες διαπίστωσης, εκτίμησης και υπολογισμού των αναγκαίων, σύμφωνα με τα πραγματικά ανοίγματα των τραπεζών, κεφαλαίων
 - iii. Κίνδυνοι που πρέπει να ληφθούν υπόψη, κυρίως πιστωτικός, αγοραίος, επιτοκιακός, ρευστότητας κτλ
 - iv. Παρακολούθηση και υποβολή αναφορών για τους κινδύνους και τις απαιτούμενες κεφαλαιακές απαιτήσεις.

- v. Διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου, που περιλαμβάνουν τόσο τον ρόλο του εσωτερικού όσο και του εξωτερικού ελέγχου όπου απαιτείται.
2. Η Εποπτική αρχή πρέπει να αξιολογεί και να επιβλέπει την επάρκεια των εσωτερικών διαδικασιών των τραπεζών για την κεφαλαιακή επάρκεια και να παρακολουθεί τη συμβατότητα τους προς τους κανόνες εποπτείας.
 3. Η Εποπτική αρχή πρέπει να ελέγχει ότι οι τράπεζες λειτουργούν με παραπάνω από τα ελάχιστα απαραίτητα κεφαλαία και να έχει την ικανότητα να το απαιτεί.
 4. Η Εποπτική αρχή πρέπει να παρεμβαίνει έγκαιρα διασφαλίζοντας ότι τα απαιτούμενα κεφάλαια δεν είναι κατώτερα των ελάχιστων επιτρεπόμενων και να απαιτεί την άμεση αποκατάσταση τους σε περίπτωση μη συμμόρφωσης.

3.4 Πυλώνας III – Πειθαρχία Μέσω της Αγοράς

Ο σκοπός του Πυλώνα III του Συμφώνου για την Κεφαλαιακή Επάρκεια είναι συμπληρωματικός προς τους άλλους δύο Πυλώνες. Η Επιτροπή πιστεύει ότι μέσα από συγκεκριμένους κανόνες δημοσιοποίησης πάνω σε κρίσιμα ζητήματα θα επιτρέψει στους συμμετέχοντες στην τραπεζική αγορά να επιτύχουν καλύτερη πρόσβαση σε σημαντικές πληροφορίες δημιουργώντας έτσι θετικό κλίμα για την βελτίωση της πειθαρχίας μέσω της αγοράς.²¹

Η αποτελεσματική δημοσιοποίηση είναι ουσιαστική για να εξασφαλίσει ότι οι συμμετέχοντες στην αγορά μπορούν καλύτερα να αντιληφθούν το προφίλ κινδύνου των τραπεζών και την επάρκεια των κεφαλαίων τους. Το νέο πλαίσιο καθορίζει τις απαιτήσεις και τις προϋποθέσεις δημοσιοποίησης σε διάφορους τομείς, συμπεριλαμβανομένου του τρόπου που μια τράπεζα υπολογίζει την κεφαλαιακή της

²¹ Paragraph 809 International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards A Revised Framework Updated November 2005

επάρκειά καθώς τις μεθόδους αξιολόγησης του κινδύνου της. Ο πυρήνας των απαιτήσεων δημοσιοποίησης εφαρμόζεται σε όλες τις τράπεζες, ενώ τίθενται πιο αυστηρές απαιτήσεις για την εποπτική αναγνώριση των εσωτερικών μεθοδολογιών για την μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου, τις τεχνικές άμβλυνσης του πιστωτικού κινδύνου και την τιτλοποίηση απαιτήσεων²²

Οι τράπεζες θα πρέπει να αναπτύξουν ένα σύστημα δημοσιοποίησης των πληροφοριών διαφορετικό από τα υπάρχοντα, κυρίως από αυτό που εφαρμόζεται για τις οικονομικές καταστάσεις. Η Βασιλεία διακρίνει μεταξύ απαραίτητων και συστηνόμενων δημοσιοποιήσεων. Οι απαιτούμενες δημοσιοποιήσεις πρέπει να λάβουν χώρα έτσι ώστε πχ να μπορούν να εφαρμόσουν την ΜΕΔ. Οι συνηστούμενες δημοσιοποιήσεις πρέπει να γίνουν για χάρη της διαφάνειας. Ωστόσο, επί της ουσίας η Επιτροπή αναμένει από τις τοπικές εποπτικές αρχές να θεωρούν τις συνηστούμενες ως απαιτούμενες.

Οι τράπεζες πρέπει να έχουν και να δημοσιεύσουν ένα εγκεκριμένο από την ανώτερη διοίκηση πίνακα αναφορικά με την πολιτική για τη δημόσια κοινοποίηση ο οποίος να ικανοποιεί τη στρατηγική και τους στόχους για τις δημοσιοποιήσεις πληροφοριών.

Οι κοινοποιήσεις διαιρούνται σε τέσσερις κύριες κατηγορίες:

- Το πεδίο της εφαρμογής του πλαισίου της Βασιλείας
- Η φύση και τα συστατικά του κεφαλαίου
- Η φύση των κινδύνων της τράπεζας και
- Κεφαλαιακή επάρκεια, από την άποψη τόσο των ρυθμιστικών όσο και οικονομικών απαιτήσεων.

²² Secretariat of the Basel Committee on Banking Supervision The New Basel Capital Accord: An explanatory note, January 2001

3.4.1 Απαιτήσεις δημοσιοποιήσεων

Οι τράπεζες θα πρέπει να αναπτύξουν μια προσέγγιση για την δημοσιοποίηση που είναι πολύ διαφορετική από την παραδοσιακά μέχρι στιγμής ακολουθούμενη για την δημοσιοποίηση των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων. Αυτό συμβαίνει γιατί η Επιτροπή απαιτεί την δημοσιοποίηση σημαντικού όγκου πληροφοριών τόσο σε ποιότητα όσο και σε ποσότητα. Οι βασικοί τομείς διαφοροποίησης είναι η σκοπιμότητα, η συχνότητα και ο βαθμός αποκάλυψης πληροφοριών χαρακτηριζόμενων ως εμπιστευτικών.

- **Σκοπιμότητα:** Σε ότι αφορά τη σκοπιμότητα οι τράπεζες πρέπει να δημοσιοποιήσουν τέτοια στοιχεία που να είναι ικανά να οδηγήσουν σε κάποια οικονομική απόφαση του χρήστη που θα βασιστεί σε αυτά. Χαρακτηριστικά αναφέρεται «Κάποια πληροφορία θα εκλαμβάνεται ως υλικό χρήσιμο προς δημοσιοποίηση εάν η παράλειψη του ή η λανθασμένη διατύπωση του μπορεί να αλλάξει ή να επηρεάσει την απόφαση κάποιου χρήστη που χρησιμοποιεί αυτή την πληροφορία για να λάβει οικονομικές αποφάσεις».²³
- **Συχνότητα:** Οι πληροφορίες πρέπει να δημοσιοποιούνται άλλοτε σε ετήσια και άλλοτε σε εξαμηνιαία βάση σε κάθε περίπτωση όμως όσο το δυνατόν συντομότερα και πάντα μέσα στα πλαίσια των τοπικά ορισμένων προθεσμιών. Βέβαια ο αυξημένος όγκος πληροφοριών, σε ποιότητα και ποσότητα, δημιουργεί αρκετό όγκο εργασίας ενώ παράλληλα θέτει και το ζήτημα του καταλληλότερου μέσου δημοσιοποίησης.
- **Εμπιστευτικές πληροφορίες:** Η Επιτροπή απαιτεί την δημοσιοποίηση εμπιστευτικών πληροφοριών για τους πελάτες, τα προϊόντα, τις συμφωνίες και καθώς και για άλλα στοιχεία που πιθανώς να μειώσουν το ανταγωνιστικό

²³ Paragraph 817 International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards A Revised Framework Updated November 2005

πλεονέκτημα που αυτά τους προσδίδουν. Ωστόσο, οι προϋποθέσεις που ορίζονται, πιστεύει η Επιτροπή, ότι εξασφαλίζουν την απαιτούμενη ισορροπία.

Οι επιπτώσεις των δημοσιοποιήσεων που ο Πυλώνας III απαιτεί είναι σίγουρο ότι θα επηρεάσει την άποψη των αγορών για την κάθε εταιρία ίσως και με τρόπους που να μην είναι προβλέψιμοι στην παρούσα χρονική στιγμή. Η Επιτροπή επιθυμεί να κινηθεί όχι στη λογική των ελάχιστων αποκαλύψεων αλλά σε αυτή της πλήρους διαφάνειας. Τόσο οι Διευθυντές όσο και οι Υπεύθυνοι Επενδυτικών Σχέσεων θα πρέπει να εξετάσουν προσεκτικά τις πιθανές επιπτώσεις. Το πιθανότερο είναι ότι θα πρέπει να διαμορφώσουν τέτοιες επικοινωνιακές πολιτικές ώστε με τον καιρό να εκπαιδεύσουν τόσο αυτούς που επηρεάζουν την κοινή γνώμη και τις αγορές όσο και την ίδια την αγορά πώς να αντιδρά στις διάφορες δημοσιοποιήσεις που θα γίνονται.

Μέρος 2^ο

Κεφάλαιο IV

4.1 Βασιλεία II & μέγεθος οικονομιών και τραπεζών

Η Επίδραση των αποτελεσμάτων του Συμφώνου της Βασιλείας δεν αναμένεται να είναι ομοιόμορφη στις χώρες που θα το υιοθετήσουν ή δεν θα το υιοθετήσουν. Το ίδιο αναμένεται να είναι και το αποτέλεσμα εφαρμογής του σε τράπεζες διαφορετικού μεγέθους.

Η εφαρμογή του Συμφώνου της Βασιλείας συνεπάγεται κάποιες υποχρεώσεις από τις τράπεζες που το εφαρμόζουν. Από την άλλη πλευρά κάποιες χώρες άρα και οι τράπεζες των χωρών αυτών ίσως επιλέξουν να μην εφαρμόσουν τις επιταγές του Συμφώνου. Ωστόσο αυτές οι τράπεζες δεν είναι απομονωμένες από τον υπόλοιπο παγκόσμιο

τραπεζικό ιστό. Συναλλάσσονται με άλλες τράπεζες από άλλες χώρες στις οποίες εφαρμόζονται οι κανόνες που υποδεικνύει το Σύμφωνο. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την διαφορετική αντιμετώπιση τους από τις άλλες τράπεζες που εφαρμόζουν το Σύμφωνο (πχ. υψηλότερο κόστος διατραπεζικού δανεισμού)

Πέρα από τις τράπεζες και οι μακροοικονομικές συνέπειες από την εφαρμογή του Συμφώνου αναμένεται να είναι ποικίλες. Αναμένεται να επηρεαστούν τόσο οι χώρες που θα το εφαρμόσουν όσο και αυτές που δεν θα το εφαρμόσουν ως αποτέλεσμα αυτής καθαυτής της επιλογής. Επιπλέον η επίδραση εξαρτάται και από το μέγεθος του τραπεζικού τομέα της κάθε χώρας σε σχέση με το μέγεθος των άλλων χωρών καθώς και από τη μέθοδο αξιολόγησης που θα επιβάλει ή θα επιτρέψει να επιλεγεί από την Εποπτική Αρχή.

4.1.1 Βασιλεία II και μέγεθος τραπεζών

Το Σύμφωνο για την Κεφαλαιακή Επάρκεια δεν αναμένεται να έχει την ίδια επιρροή και επίδραση σε όλων των ειδών τις τράπεζες. Αυτό αναμένεται να συμβεί διότι το Σύμφωνο σχεδιάστηκε έχοντας υπόψη κυρίως μεγάλες και διεθνείς τράπεζες. Επιπλέον, οι προτεινόμενες μέθοδοι αξιολόγησης δεν θα υιοθετηθούν ομοιόμορφα από όλες τις τράπεζες αλλά η κάθε μία θα εφαρμόσει αυτή που ταιριάζει καλύτερα στο μέγεθος της και το βαθμό ανάπτυξης των εσωτερικών διαδικασιών αξιολόγησης που διαθέτει.

Η επίδραση των αλλαγών που επιφέρει το νέο Σύμφωνο είχε από νωρίς ανησυχήσει τους δημιουργούς τους αφού σκοπός ήταν να βοηθήσει στην καλύτερη λειτουργία του συστήματος και όχι να δημιουργήσει περισσότερα προβλήματα από αυτά που τελικά θα επιλύσει.

Η Βασιλεία II αναμένεται να εφαρμοστεί από τις δέκα μεγαλύτερες τράπεζες των Η.Π.Α ενώ στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης η υιοθέτηση θα είναι πιθανόν καθολική. Το γεγονός αυτό είναι κάπως παράδοξο διότι οι τράπεζες των Η.Π.Α έχουν από καιρό αναπτύξει ικανά συστήματα εσωτερικής αξιολόγησης και για αυτό είναι ικανές να υιοθετήσουν τις ΜΕΑ, αντίθετα οι Ευρωπαϊκές τράπεζες αντιμετωπίζουν δυσκολίες μετακίνησης από την Τυποποιημένη μέθοδο προς τις ΜΕΑ. Για αυτό και είχαν ζητήσει από την Επιτροπή να κάνει τα κριτήρια υιοθέτησης των ΜΕΑ λιγότερο αυστηρά.

Πεδίο εφαρμογής Συμφώνων Βασιλείας

Χώρα	Βασιλεία I		Βασιλεία II	
	Τυποποιημένη		Θ - ΜΕΑ	Ε - ΜΕΑ
ΗΠΑ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ*
Καναδάς	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΕΕ	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
Ιαπωνία	ΟΧΙ	Υπόδειγμα ανά Τράπεζα	ΝΑΙ	ΝΑΙ
Αυστραλία	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
Ν. Ζηλανδία	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
Ινδία	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
Κίνα	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ

Πηγή: Chorafas D. Economic Capital Allocation with Basel II, Elsevier finance 2004, England

* οι δέκα μεγαλύτερες

Προς την κατεύθυνση έρευνας των επιπτώσεων άλλωστε ήταν οι έξι Μελέτες Ποσοτικής Επίδρασης (Quantitative Impact Studies, QIS) που πραγματοποιήθηκαν από το 2000 έως και το 2006. Στόχος ήταν και είναι να προβλεφθούν όσο το δυνατόν περισσότερο και σε ρεαλιστική βάση οι αλλαγές – επιδράσεις που θα επιφέρει η εφαρμογή του Συμφώνου αλλά και με βάση τα αποτελέσματα των QIS να διαμορφωθεί το Σύμφωνο προς την καλύτερη δυνατή κατεύθυνση. Για αυτό άλλωστε γίνεται χρήση πραγματικών δεδομένων που παρέχονται από τις συμμετέχουσες τράπεζες.

Η πιθανές επιδράσεις σε ότι αφορά τις Κεφαλαιακές Απαιτήσεις μελετήθηκαν κυρίως με τις QIS1 (2000), QIS2 (2001), QIS3 (2002). Τα αποτελέσματα των QIS ήταν διαφορετικά ανάλογα με τα παρεχόμενα δεδομένα και τις μεταβολές που λάμβαναν χώρα από τη μία QIS στην άλλη ενώ δεν επαλήθευαν πάντα την πρόθεση της Επιτροπής για μείωση των κεφαλαιακών απαιτήσεων (πχ QIS1 & QIS2). Ωστόσο είχε γίνει από νωρίς κατανοητό ότι οι προτεινόμενες μέθοδοι υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων, ιδίως οι ΜΕΔ, δεν ήταν δυνατό να εφαρμοστούν από όλες τις τράπεζες. Ήδη από την QIS2²⁴ γίνεται διαχωρισμός των τραπεζών σε δύο κατηγορίες. Η πρώτη κατηγορία (Group 1) περιλαμβάνει μεγάλες διεθνώς δραστηριοποιούμενες τράπεζες, με διαφοροποιημένο χαρτοφυλάκιο και κεφάλαια 3 δις € ενώ η δεύτερη κατηγορία (Group 2) αποτελείται από μικρότερες και πιο εξειδικευμένες τράπεζες.

Οι μεγάλες και διεθνώς δραστηριοποιούμενες τράπεζες με ικανά συστήματα εσωτερικής αξιολόγησης του πιστωτικού κινδύνου είναι πιθανό ότι θα επιλέξουν κάποια από τις προτεινόμενες ΜΕΔ. Οι μικρότερες, πιο εξειδικευμένες και λιγότερο διεθνοποιημένες τράπεζες πιθανώς θα ακολουθήσουν την πιο απλοποιημένη μέθοδο υπολογισμού των απαιτούμενων κεφαλαίων. Ως εκ τούτου το ζήτημα της διαφορετικής επίδρασης του πιστωτικού κινδύνου σε κάθε τράπεζα ανάλογα με το μέγεθος της είναι στενά συνδεδεμένο με τη επιλογή της μεθόδου υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων.

Μία από τις πιθανές αιτίες αδυναμίας ή ακόμη και καθυστέρησης εφαρμογής του Νέου Συμφώνου της Βασιλείας από τις μικρές τράπεζες είναι το αυξημένο κόστος σε όρους

²⁴ “Results of the Second Quantitative Impact Study”, Basel Committee on Banking Supervision, November 2001, pp.1-10

απαιτούμενων κεφαλαίων που συνεπάγεται²⁵. Στον πίνακα που ακολουθεί φαίνεται το ποσοστιαίο κόστος εφαρμογής της Βασιλείας II σε σχέση με το τρέχον λειτουργικό κόστος σε βάθος δεκαετίας ανά κατηγορία μεγέθους τράπεζα.

Λειτουργικό Κόστος Εφαρμογής Βασιλείας II

Μέγεθος Τράπεζας	Ποσοστό % Λειτουργικού Κόστους
Μεγάλη	4 – 5
Μεσαία	6 – 7
Μικρή	10 - 12

Πηγή: Presentation at “Basel II Master Class” an international conference organized by IRR London 27 – 28 march, 2003

4.1.1.1 Μελέτες Ποσοτικών Επιδράσεων - (Quantitative Impact Studies)

Μελετώντας τα συμπεράσματα των αποτελεσμάτων των QIS3²⁶ και QIS5²⁷ γίνεται αντιληπτό ότι, δοθείσης της ποιότητας των στοιχείων που προσκόμισαν οι συνεργαζόμενες τράπεζες, οι επιδιώξεις της Επιτροπής γενικά επαληθεύονται.

Στα αποτελέσματα της QIS3 οι μεγάλες τράπεζες (G10 και Eu Group 1) που κάνουν χρήση της Τυποποιημένης Μεθόδου εμφανίζουν κατά μέσο όρο μεγαλύτερη αύξηση (11% και 6% αντίστοιχα) απ’ ότι υπολόγιζαν με το υπάρχον Σύμφωνο. Το ποσοστό αυτό είναι κατά πολύ μικρότερο (3% και 1% αντίστοιχα) για τις χώρες που εντάσσονται στο Group 2 (G10 και EU Group 2)

²⁵ Garside T. & Peterson C. (2002). “Basel II Prompts Strategic Rethinks”, Mercer Oliver Wyman, Research Paper

²⁶ “Quantitative Impact Study 3. Overview of Global Results”, Basel Committee on Banking Supervision, May 2003, pp.1-33

²⁷ “Results of the fifth quantitative impact study (QIS 5)” Basel Committee on Banking Supervision, June 2006, pp.1-61

Τα αποτελέσματα των άλλων δύο ΜΕΔ είναι σαφώς πιο κοντά στις προθέσεις της Επιτροπής. Στην Θεμελιώδη - ΜΕΔ η ποσοστιαία μεταβολή κατά μέσο όρο είτε αυξάνεται οριακά (G10 Group 1, 3%) είτε μειώνεται κατά λίγο (EU Group 1, -4%) είτε σημαντικά (Group 2 -19%, - 20%). Στην Εξελιγμένη - ΜΕΔ, την οποία λίγες τράπεζες μπορούν να εφαρμόσουν και ανήκουν στο Group 1, όλες οι τράπεζες εμφανίζουν μείωση των κεφαλαιακών απαιτήσεων.

Παγκόσμια Αποτελέσματα - Συνολική % αλλαγή σε Κεφαλαιακές Απαιτήσεις

	Τυποποιημένη			Θεμελιώδης ΜΕΑ			Εξελιγμένη ΜΕΑ		
	Average	Max	Min	Average	Max	Min	Average	Max	Min
G10 Group 1	11%	84%	-15%	3%	55%	-32%	-2%	-46%	-36%
Group 2	3%	81%	-23%	-19%	41%	-58%			
EU Group 1	6%	31%	-7%	-4%	55%	-32%	-6%	-26%	-31%
Group 2	1%	81%	-67%	-20%	41%	-58%			
Other Groups 1&2	12%	103%	-17%	-4%	75%	-33%			

Πηγή: Quantitative Impact Study 3 . Overview of Global Results

Η QIS5 έλαβε χώρα με σκοπό να εκτιμηθούν οι πιθανές αλλαγές στις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις καθώς ο τραπεζικός τομέας προχωρά προς την εφαρμογή του Νέου Συμφώνου. Τα αποτελέσματα επαληθεύουν την πρόθεση της Επιτροπής για μείωση των κεφαλαιακών απαιτήσεων, η οποία ανάλογα με τη χρησιμοποιούμενη μέθοδο και για κάθε κατηγορία τραπεζών μπορεί να είναι σημαντική.

Αλλαγή στις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις σε σχέση με το παρον Σύμφωνο σε %

	Standardised approach	FIRB approach	AIRB approach	Most likely approach
G10 Group 1	1.7	-1.3	-7.1	-6.8
G10 Group 2	-1.3	-12.3	-26.7	-11.3
CEBS Group 1	-0.9	-3.2	-8.3	-7.7
CEBS Group 2	-3.0	-16.6	-26.6	-15.4
Other non-G10 Group 1	1.8	-16.2	-29.0	-20.7
Other non-G10 Group 2	38.2	11.4	-1.0	19.5

Πηγή: Results of the fifth quantitative impact study (QIS 5) 16 Ιουνίου 2006

Οι μεγάλες τράπεζες (Group 1) εμφανίζουν οριακή αύξηση των απαιτήσεων κάνοντας χρήση της Τυποποιημένης Μεθόδου ενώ παρουσιάζουν μείωση με τη χρήση των πιο εξελιγμένων μεθόδων. Οι μικρότερες τράπεζες, που είναι και πιο πιθανό να υιοθετήσουν την Τυποποιημένη Μέθοδο εμφανίζουν μείωση ενώ στην περίπτωση που υιοθετούσαν τις Εξελιγμένες Μεθόδους, η μείωση των κεφαλαιακών απαιτήσεων θα ήταν αρκετά σημαντική.

Είναι προφανές ότι τα αποτελέσματα ευνοούν τη χρήση των Εξελιγμένων Μεθόδων κάτι που άλλωστε αποτελεί και την πρόθεση των συντακτών του Νέου Συμφώνου. Αξίζει να σημειωθεί για ακόμα μία φορά ότι στα αποτελέσματα της QIS5 γίνεται μνεία ότι ελάχιστες τράπεζες που ανήκουν στην κατηγορία των μεγάλων (Group 1) αναμένεται να υιοθετήσουν την Τυποποιημένη Μέθοδο.

4.1.2 Πιθανές επιδράσεις

Η πιο μεγάλη τράπεζα υιοθετώντας κάποια από τις ΜΕΔ πριμοδοτείται από την εποπτική αρχή με μειωμένες κεφαλαιακές απαιτήσεις λόγω της δημιουργίας ενός πιο ασφαλούς χαρτοφυλακίου. Άλλωστε αυτή είναι και η δεδηλωμένη πρόθεση της Επιτροπής με σκοπό την ευρύτερη χρήση των ΜΕΔ. Αυτό οδηγεί στην μεγέθυνση των τραπεζών που χρησιμοποιούν τις ΜΕΔ καταλαμβάνοντας μεγαλύτερο τμήμα του τραπεζικού συστήματος, συμβάλλοντας ταυτόχρονα στην εξυγίανση του οικονομικού συστήματος. Συνεπώς, καθώς η Εποπτική Αρχή διαρκώς επιβραβεύει με χαμηλότερες κεφαλαιακές απαιτήσεις τις τράπεζες που χρησιμοποιούν τις ΜΕΔ αυτές μεγαλώνουν έναντι των υπολοίπων που έχουν επιλέξει την Τυποποιημένη Μέθοδο.

Επιπλέον, οι μικρότερες τράπεζες, προσπαθώντας να εισέλθουν στην αγορά για να διεκδικήσουν το χαμένο μερίδιο αγοράς, θα οδηγήσουν σε αύξηση τα επιτόκια

ενισχύοντας ακόμη περισσότερο την κερδοφορία των μεγάλων τραπεζών. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την συγκέντρωση της αγοράς, ενισχύοντας έτσι την θέση των τραπεζών που έχουν επιλέξει τις ΜΕΔ, τη σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος εν γένει ενώ η θέση των τραπεζών που χρησιμοποιούν την Τυποποιημένη Μέθοδο δεν βελτιώνεται.

Άμεση συνέπεια της παραπάνω διαδικασίας είναι η δυσμενέστερη θέση στην οποία βρίσκονται οι τράπεζες που χρησιμοποιούν την Τυποποιημένη Μέθοδο. Αυτές θα έχουν να επιλέξουν τοποθετήσεις χαμηλότερης ποιότητας (δηλ. υψηλότερου κινδύνου) σε συνεχώς μειούμενο τμήμα της αγοράς οδηγώντας τις στην περαιτέρω αποδυνάμωση της θέσης τους. Αυτή ακριβώς η αποδυνάμωση των μικρών – πιο επικίνδυνων τραπεζών και η αντίστοιχη ενδυνάμωση των μεγάλων – λιγότερο επικίνδυνων με την ταυτόχρονη εν γένει καλύτερη διαχείριση του συνολικού χαρτοφυλακίου δανείων είναι που οδηγεί σε μία συνολικά βελτίωση του συστήματος.

Η διττή αυτή προσέγγιση αναμένεται να είναι γενικά θετική, συγκριτικά με την περίπτωση που εφαρμοζόταν μόνο η Τυποποιημένη Μέθοδος, εξαιτίας της ενδυνάμωσης των τραπεζών λόγω μεγέθους και καλύτερης διαχείρισης του χαρτοφυλακίου τους καθώς και λόγω συγκέντρωσης της αγοράς²⁸.

Η παραπάνω θετική επίδραση μπορεί και να μην επαληθευτεί αν ληφθεί υπόψη η ανάλυση που πραγματοποιούν οι Hendrik Hakenes και Isabel Schnabel.²⁹ Η δυνατότητα «επιλογής» συστήματος αξιολόγησης του πιστωτικού κινδύνου δημιουργεί ασυμμετρία στο σύστημα.

²⁸ Η ανωτέρω ανάλυση αποτελεί συνοπτική απόδοση του υποδείγματος γενικής ισορροπίας που αναπτύσσεται στα πλαίσια της εργασίας με τίτλο CFS Working Paper No. 2004/25 The Basel II Accord: Internal Ratings and Bank Differentiation* Eberhard Feess and Ulrich Hege December 2004

²⁹ Bank Size and Risk-Taking under Basel II Hendrik Hakenes Max Planck Institute for Research on Collective Goods, Bonn Isabel Schnabel Max Planck Institute for Research on Collective Goods, Bonn

Από τη μία πλευρά είναι οι μεγάλες τράπεζες που διαθέτουν την εμπειρία και τους πόρους για την υιοθέτηση των ΜΕΔ του πιστωτικού κινδύνου. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση των κεφαλαιακών απαιτήσεων στην περίπτωση που χορηγούνται δάνεια χαμηλού κινδύνου. Αυτό συμβαίνει γιατί οι κεφαλαιακές απαιτήσεις από τα εν λόγω δάνεια λόγω της χρήσης της εξελιγμένης μεθόδου είναι μικρότερες έναντι των κεφαλαίων που θα απαιτούνταν με τη χρήση της τυποποιημένης μεθόδου.

Επιπλέον ακριβώς λόγω του μειωμένου κεφαλαιακού κόστους και άρα του οριακού κόστους οι μεγάλες τράπεζες επωφελούνται προσφέροντας υψηλότερα επιτόκια καταθέσεων για να προσελκύσει κεφάλαια, τα οποία επενδύόμενα θα αποφέρουν κέρδη.

Από την άλλη πλευρά οι μικρότερες τράπεζες που θα υιοθετήσουν την τυποποιημένη μέθοδο επιβαρύνονται από την συγκριτικά αυξημένη κεφαλαιακή επιβάρυνση. Επιπλέον στην προσπάθειά τους να ανταγωνιστούν τις μεγάλες τράπεζες αυξάνουν κι αυτές τα επιτόκια καταθέσεων τα οποία για να αποφέρουν κέρδη πρέπει να τοποθετηθούν σε επενδύσεις που υπόσχονται υψηλότερες αποδόσεις άρα φέρουν μεγαλύτερο ρίσκο. Υποθέτοντας ότι όλες οι τράπεζες, μικρές και μεγάλες, ξεκινούν υιοθετώντας μία στρατηγική για ασφαλείς επενδύσεις η ανωτέρω διαδικασία μπορεί να οδηγήσει σε αποσταθεροποίηση του τραπεζικού συστήματος κάτι που είναι αντίθετο με την πρόθεση των δημιουργών του Συμφώνου.

Αξίζει να σημειωθεί ότι τα παραπάνω αποτελέσματα δημιουργούνται επειδή το Σύμφωνο επιτρέπει την χρήση διαφορετικών μεθόδων αξιολόγησης του πιστωτικού

κινδύνου. Στην περίπτωση που εφαρμόζονταν μόνο οι Μέθοδοι Εσωτερικής Διαβάθμισης τότε η πρόθεση της Επιτροπής για καλύτερη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου και αύξησης της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος θα ήταν πραγματικότητα.

Σε κάθε περίπτωση όποιο σενάριο κι αν τελικά επαληθευτεί, διαφαίνεται μία τάση για συγκέντρωση της τραπεζικής αγοράς. Αυτό σημαίνει ότι οι μεγάλες τράπεζες που μπορούν να διαχειριστούν καλύτερα τον κίνδυνο, άρα να λειτουργούν με μικρότερο κόστος, μπορούν να προσφέρουν προϊόντα (δάνεια) με καλύτερους για τον πελάτη (δανειολήπτη) όρους κερδίζοντας το μεγαλύτερο μέρος της αγοράς, αφήνοντας ένα μικρότερο τμήμα για τις μικρότερες τράπεζες.

Επιπλέον, το κόστος εισαγωγής και συντήρησης των καινοτομικών συστημάτων που απαιτούνται για την υιοθέτηση των ΜΕΔ είναι αρκετά σημαντικό. Τα ανωτέρω είναι πιθανό να οδηγήσουν τις μικρότερες τράπεζες σε συνεργασίες με μεγαλύτερες ή ακόμα και σε συγχωνεύσεις προκειμένου να αποφύγουν την αποτυχία.

Την περίπτωση εμφάνισης αυξημένης δραστηριότητας συγχωνεύσεων μελέτησαν οι Hannan και Pilloff (2004)³⁰. Οι αιτίες που μελέτησαν ήταν το σχετικό πλεονέκτημα κεφαλαίου και το πλεονάζον κεφάλαιο λόγω μείωσης των απαιτήσεων από την υιοθέτηση των ΜΕΔ. Γενικά δεν βρήκαν ικανοποιητικά στοιχεία ότι οι μειώσεις των απαιτούμενων κεφαλαίων θα έχουν ιδιαίτερη επίδραση στην διαδικασία των συγχωνεύσεων. Από το έλεγχο των υποθέσεων που έκαναν προέκυψαν πρόσημα που

³⁰ “Will the Proposed Application of Basel II in the United States Encourage Increased Bank Merger Activity? Evidence from Past Merger Activity”, Timothy H. Hannan & Steven J. Pilloff, February 2004, pp. 1-56

καταδεικνύουν βάσιμη την ανησυχία για συγχωνεύσεις ωστόσο τα αποτελέσματα ήταν τις περισσότερες φορές είτε στατιστικά ασήμαντα είτε πολύ μικρά σε μέγεθος.

Αξίζει να σημειωθεί πάντως ότι επειδή η ανωτέρω μελέτη στηρίχθηκε σε στοιχεία που αφορούσαν λίγο έως πολύ ενιαίους κανόνες σχετικά με τα απαιτούμενα κεφάλαια, δεν είναι απόλυτα ξεκάθαρο αν όντως θα επαληθευτεί, με δεδομένο ότι οι κανόνες της Βασιλείας II δεν είναι ομοιόμορφοι για το σύνολο του τραπεζικού τομέα όπως με τη Βασιλεία I³¹.

4.2 Βασιλεία II και μέγεθος οικονομιών

Η αναμόρφωση του Συμφώνου της Βασιλείας για την κεφαλαιακή επάρκεια πιθανόν να μην επηρεάσει ομοιόμορφα όλες τις χώρες οι οποίες θα αποφασίσουν ή θα υποχρεωθούν να την υιοθετήσουν. Άλλη θα είναι η επίδραση στις αναπτυσσόμενες χώρες και άλλη στις ανεπτυγμένες. Η κύρια ανησυχία είναι ποια θα είναι η επίδραση στον δανεισμό προς τις αναπτυσσόμενες οικονομίες.

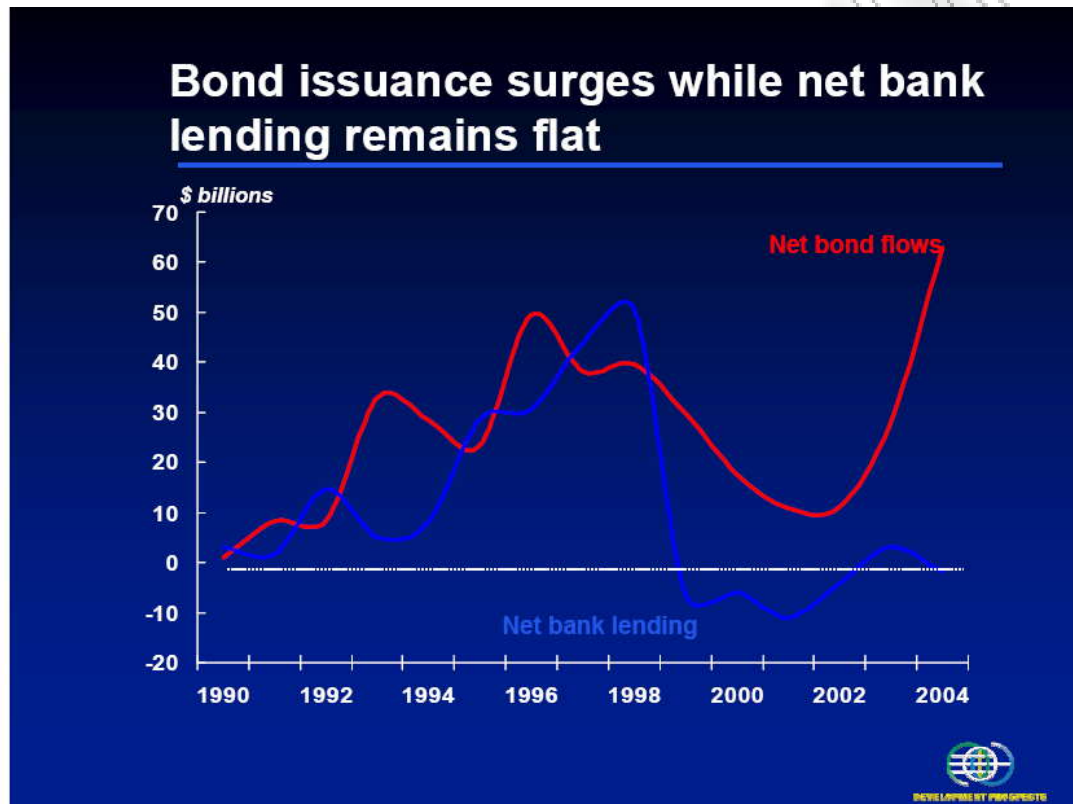
Η ανησυχία αυτή δεν θα είχε βάση εάν οι πιστώσεις προς τις αναπτυσσόμενες οικονομίες αποτελούσαν μικρό τμήμα των διεθνών δανείων ή αν οι αναπτυσσόμενες χώρες είχαν την ευχέρεια εύρεσης κεφαλαίων. Ωστόσο τα στοιχεία της Παγκόσμιας Τράπεζας στην ετήσια αναφορά της Global Development Finance³² (World Bank, 2005) δείχνουν πόσο σημαντικό ρόλο παίζουν τα τραπεζικά δάνεια προς τις αναπτυσσόμενες χώρες ως μία σημαντική πηγή εμπορικής χρηματοδότησης. Μάλιστα ο ρόλος αυτός γίνεται και πιο σημαντικός αν ληφθεί υπόψη ότι η ροή τραπεζικών δανείων προς τις

³¹ “Will Basel II Hurt Community Banks?”, Dorene Isenberg & Ronnie J. Phillips, Prepared for the annual meetings of the Association for Evolutionary Economics, Philadelphia, Pennsylvania, January 7-9, 2005.

³² “Global Finance Report: Mobilizing Finance and Managing Vulnerability” World Bank April 2005, pp. 1-188

αναπτυσσόμενες μετά την Ασιατική κρίση του 1997 είναι αρνητική. (Βλέπε διάγραμμα παρακάτω)

Διάγραμμα

Πηγή: World Bank, 2005

Αξίζει να σημειωθεί ότι το Σύμφωνο σχεδιάστηκε πρωταρχικά για εφαρμογή από τον τραπεζικό τομέα των ανεπτυγμένων χωρών κυρίως του G-10. Οι αναπτυσσόμενες χώρες αισθάνονται ότι δεν έχουν επιλογή παρά να υιοθετήσουν τις επιταγές της Βασιλείας II διότι η μη εφαρμογή τους ίσως τις οδηγήσει στον αποκλεισμό τους από τις διεθνείς αγορές.³³

Έχοντας την παραπάνω εκδοχή στο νου πρέπει να ερευνηθεί ποια είναι η επίδραση και σε ποιο βαθμό επηρεάζει η Βασιλεία II τις αναπτυσσόμενες χώρες.

³³ Robert Bailey (2005) "Basel & Developing Countries: Understanding the Implications", Development Studies Institute, LSE, December 2005, pp. 1-48

Η κύρια επίδραση που έχει η Βασιλεία II σχετίζεται με την αύξηση στο κόστος δανεισμού των αναπτυσσόμενων χωρών (κρατικά ομόλογα, εταιρικά και διατραπεζικά δάνεια) που επηρεάζει με τη σειρά του τη σταθερή παροχή εξωτερικής χρηματοδότησης των χωρών αυτών.

Ο μηχανισμός που δημιουργεί το αυξημένο κόστος λόγω του νέου πλαισίου λειτουργεί ως εξής: καθώς οι ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις (regulatory capital) συνδέονται καλύτερα με τον κίνδυνο, θα λάβει χώρα μια αναδιανομή των απαιτούμενων κεφαλαίων από πιστώσεις (δάνεια) υψηλότερης ποιότητας προς αυτά χαμηλότερης. Επειδή όμως οι αναπτυσσόμενες χώρες είναι γενικά λιγότερο αξιόπιστες αναμένεται μια αύξηση των απαιτούμενων κεφαλαιακών απαιτήσεων για δάνεια που θα χορηγηθούν προς τις αναπτυσσόμενες χώρες. Αυτό με τη σειρά του σημαίνει αύξηση του κόστους δανεισμού καθώς οι τράπεζες θα προσπαθούν να καλύψουν το αυξημένο κόστος.³⁴

Τα αποτελέσματα είναι διαφορετικά ανάλογα με την προσέγγιση που θα χρησιμοποιηθεί. Η επίδραση αυτή αναμένεται να είναι ιδιαίτερα έντονη αν χρησιμοποιηθεί η ΜΕΔ, που είναι πιθανό, γιατί οι κύριοι δανειστές των αναπτυσσόμενων χωρών είναι οι μεγάλες διεθνώς δραστηριοποιούμενες τράπεζες. Οι Weder και Wedow (2002)³⁵ με στοιχεία του 2001 έδειξαν ότι οι χώρες με αξιολόγηση κάτω από BB- (10 από 26), βάσει της αξιολόγησης του οίκου Standards & Poors, θα έβλεπαν το κόστος κεφαλαίου να αυξάνεται. Στην Τυποποιημένη Προσέγγιση οι χώρες

³⁴ Βλέπε 28

³⁵ Beatrice Weder and Michael Wedow (2002), "Will Basel II affect International Capital Flows to Emerging Markets?", OECD Development Centre Technical Paper No 199, October 2002 pp. 1-38

που θα έβλεπαν την αύξηση του κόστους θα είναι αυτές με αξιολόγηση B- και χειρότερα (3 από 26).

Συνέπεια του αυξημένου κόστους δανεισμού που περιγράφηκε παραπάνω και σε συνδυασμό με το γεγονός ότι στις φτωχότερες – αναπτυσσόμενες οικονομίες οι αγορές χρήματος δεν είναι αναπτυγμένες, μία μείωση στην προσφορά δανείων θα επηρεάσει δυσμενώς το πραγματικό προϊόν.

Ο μηχανισμός λειτουργεί ως εξής: μια μείωση των τραπεζικών δανείων δεν θα είχε καμία αρνητική επίδραση αν οι αναπτυσσόμενες χώρες και οι εταιρίες των χωρών αυτών μπορούσαν να βρουν κάποια άλλη πηγή χρηματοδότησης. Με δεδομένη όμως την απουσία συμμετρικής πληροφόρησης στις αγορές χρήματος ο περιορισμός των δανείων πιθανώς να οδηγήσει σε μείωση των επενδυτικών σχεδίων των δανειζόμενων. Οι εταιρίες μάλιστα που θα επηρεαστούν περισσότερο είναι κυρίως οι μικρές, οι οποίες είναι εξαρτημένες από τα τραπεζικά δάνεια για την ομαλή λειτουργία τους. Επομένως εάν οι τράπεζες δεν έχουν ευελιξία σε ότι αφορά τις κεφαλαιακές απαιτήσεις και οι εταιρίες είναι εξαρτημένες από τον τραπεζικό δανεισμό τότε είναι πιθανό ότι μία αύξηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων να οδηγήσει σε μείωση του πραγματικού προϊόντος.

Ακόμα, η εμπειρική έρευνα του Ferri et al (2001) δείχνει ότι τόσο οι τράπεζες όσο και οι εταιρίες που είναι εγκατεστημένες στις αναπτυσσόμενες χώρες είναι πιθανό ότι θα υποβαθμιστούν όπως και τα κρατικά ομόλογα (sovereigns) αλλά δεν σημαίνει ότι θα αναβαθμιστούν όταν αναβαθμιστούν και τα κρατικά ομόλογα (sovereigns). Μια τέτοια κίνηση έχει δύο πιθανές επιπτώσεις. Μια υποβάθμιση των κρατικών ομολόγων

πυροδοτεί μια κεφαλαιακή κρίση αφού δημιουργεί τις προϋποθέσεις για απόσυρση της χρηματοδότησης από τους χαμηλής ποιότητας δανειζόμενους. Επιπλέον, στην περίπτωση συναλλαγματικών κρίσεων που συνεπάγονται υποβάθμιση των κρατικών ομολόγων (sovereigns), η πρόσβαση των εταιριών σε χρηματικά κεφάλαια και η αναβάθμιση τους δεν επανέρχεται τόσο γρήγορα όσο ανακάμπτει η οικονομία. Ως εκ τούτου η ανάκαμψη των αναπτυσσόμενων οικονομιών ύστερα από μία κρίση ίσως καθυστερήσει εξαιτίας των κανόνων του Νέου Συμφώνου³⁶.

Η υποβάθμιση των αναπτυσσόμενων οικονομιών ή η δυσμενής αξιολόγηση τους με σκοπό την προαγωγή της χρηματοοικονομικής σταθερότητας των αναπτυσσόμενων οικονομιών λόγω μη συσχέτισης δεν λαμβάνει καθόλου υπόψη τα οφέλη που πιθανόν να προκύπτουν από τη διεθνή διαφοροποίηση του χαρτοφυλακίου, δηλαδή ενός χαρτοφυλακίου δανείων που περιλαμβάνει πιστώσεις όχι μόνο προς αναπτυγμένες χώρες αλλά και προς ανεπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες.

Οι Griffith – Jones, Segoviano και Spratt³⁷(2002) μελέτησαν την επίδραση της υιοθέτησης των Εξελιγμένων ΜΕΑ από τις μεγάλες, διεθνοποιημένες τράπεζες που αποτελούν άλλωστε και τους δανειστές των αναπτυσσόμενων χωρών.

Η επιστημονική έρευνα υποστηρίζει ότι ένα σημαντικό πλεονέκτημα που έχουν οι επενδύσεις σε αναπτυσσόμενες αγορές είναι ο σχετικός βαθμός αυτοσυσχέτισης με τις αναπτυγμένες οικονομίες. Ως εκ τούτου για να ερευνηθεί αν υπάρχουν οφέλη από ένα διεθνώς διαφοροποιημένο χαρτοφυλάκιο δανείων πρέπει να εξεταστεί αν η

³⁶ Misa Tanaka (2003), “The Macroeconomic Implications of the New Basel Accord”, Ifo Institute for Economic Research, Vol 49, February 2003, pp. 217-232

³⁷ Griffith – Jones, Segoviano & Spratt (2002), “Basel II and Developing Countries: Diversification and Portfolio Effects”, Institute of Development Studies, Univ. of Sussex, December 2002, pp. 1-20

αυτοσυσχέτιση ανάμεσα στις αναπτυγμένες οικονομίες είναι μεγαλύτερη από ότι ανάμεσα σε αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες. Αν ισχύει κάτι τέτοιο, τότε λόγω της διαφοροποίησης ο κίνδυνος ενός διεθνοποιημένου, διαφοροποιημένου χαρτοφυλακίου θα ήταν μικρότερος. Πραγματικά τα στοιχεία απέδειξαν ότι ισχύει η παραπάνω υπόθεση.

Αφού αποδείχτηκε ότι ισχύει η παραπάνω υπόθεση εξετάστηκε αν ένα τυπικό διεθνοποιημένο χαρτοφυλάκιο με δάνεια τόσο προς αναπτυγμένες όσο και προς αναπτυσσόμενες χώρες απολαμβάνει μία πιο αποτελεσματική σχέση ανταλλαγής ανάμεσα στον κίνδυνο και την απόδοση, και συνεπώς μικρότερο συνολικό κίνδυνο μετρούμενο σε όρους αναπάντεχων απωλειών, σε σχέση με ένα χαρτοφυλάκιο που αποτελείται αποκλειστικά από πιστώσεις προς ανεπτυγμένες χώρες. Τα στοιχεία απέδειξαν ότι στην περίπτωση εμφάνισης ενός ξαφνικού, αρνητικού γεγονότος ένα χαρτοφυλάκιο δανείων αποτελούμενο αποκλειστικά από δάνεια προς αναπτυγμένες οικονομίες θα παρουσίαζε αυξημένες απώλειες κατά 25% σε σχέση με ένα διαφοροποιημένο χαρτοφυλάκιο αποτελούμενο από δάνεια προς αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες οικονομίες.

Η ανωτέρω ανάλυση καταδεικνύει μία ακόμη πιθανή αιτία αύξηση του κόστους δανεισμού προς τις αναπτυσσόμενες χώρες αφού η μη υιοθέτηση μιας τέτοιας προοπτικής σημαίνει υπερεκτίμηση του κινδύνου που σχετίζεται με το δανεισμό.

Υπάρχουν όμως κάποια στοιχεία που καταδεικνύουν ότι οι αλλαγές ωστόσο αν και υπαρκτές, δεν αναμένεται γενικά να επηρεάσουν τόσο αρνητικά όσο αρχικά φαίνεται το δανεισμό προς τις αναπτυσσόμενες χώρες.

Ένας παράγοντας που αναμένεται να μετριάσει τον αντίκτυπο από την εφαρμογή της Βασιλείας II είναι η πρόσβαση σε κεφαλαιαγορές ή άλλους μη τραπεζικούς οργανισμούς που δεν υπόκεινται σε ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις. Το αντεπιχείρημα είναι ότι η πρόσβαση σε αυτές τις πηγές χρηματοδότησης δεν είναι εύκολη για τους ίδιους λόγους.

Επιπλέον, επειδή η εφαρμογή της Τυποποιημένης Προσέγγισης παράγει μικρότερες κεφαλαιακές απαιτήσεις από ότι οι ΜΕΔ, οι χαμηλής ποιότητας δανειζόμενες – αναπτυσσόμενες χώρες θα στραφούν προς εκείνες τις τράπεζες που εφαρμόζουν την Τυποποιημένη Προσέγγιση. Αυτή η επίδραση εξυπηρετεί και τα δύο μέρη. Οι μεν τράπεζες βρίσκουν την απαραίτητη πελατεία αμβλύνοντας την επίδραση της πίεσης του ανταγωνισμού από τις μεγαλύτερες τράπεζες αλλά και οι αναπτυσσόμενες χώρες βρίσκουν πηγές κεφαλαίων.

Ακόμη οι ανωτέρω τράπεζες είναι πιθανό ότι θα αναπτύξουν εσωτερικούς μηχανισμούς καλύτερης αξιολόγησης των πελατών τους, λόγω εξειδίκευσης μειώνοντας έτσι το κόστος χρηματοδότησης. Για να ισχύει κάτι τέτοιο θα πρέπει να ισχύει η υπόθεση ότι ο ανταγωνισμός και η εξειδίκευση αποτελούν τέλεια υποκατάστατα των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων ενώ επιπρόσθετα δεν εξυπηρετούνται οι σκοποί του Συμφώνου για καλύτερη διαχείριση και μείωση του κινδύνου αφού έμμεσα εισάγεται μία πηγή στρέβλωσης.³⁸

Επιπλέον, μπορεί οι τράπεζες να έχουν ήδη αρχίσει να προσαρμόζουν το οικονομικό τους κεφάλαιο σε συνάρτηση με τον κίνδυνο στον οποίο είναι εκτεθειμένες. Το

³⁸Claessens, Underhill & Xiaoke Zhang (2003), “Basle II Capital Requirements and Developing Countries: A Political Economy Perspective”, October 2002, pp. 1-44

οικονομικό κεφάλαιο αποτελείται από τα στοιχεία του ενεργητικού, στη ουσία αποτελεί ένα στατιστικό μέτρο των διαθέσιμων πόρων προκειμένου να αντιμετωπιστούν απρόσμενες απώλειες σε συγκεκριμένο χρονικό ορίζοντα.³⁹

Στην περίπτωση προσαρμογής του οικονομικού κεφαλαίου, το Σύμφωνο της Βασιλείας ή οποιοδήποτε άλλο κανονιστικό πλαίσιο δεν θα είχε καμία επίδραση ή θα καθίστατο περιττό αφού οι τράπεζες στηριζόμενες στα οικονομικά μοντέλα κεφαλαιακής επάρκειας θα προσάρμοζαν σε κάθε στιγμή το οικονομικό τους κεφάλαιο. Ωστόσο το σημαντικό πλεονέκτημα ενός πλαισίου, όπως αυτό της Βασιλείας, είναι η δεσμευτική και υποχρεωτική του εφαρμογή.

Για να εξεταστεί ποιοι από τους δύο παράγοντες, τα οικονομικά κεφάλαια ή οι ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις, αποτελούν παράγοντα που επηρεάζει τις αποφάσεις για τραπεζικό δανεισμό οι Weder και Wedow (2002)⁴⁰ χρησιμοποίησαν τραπεζικά δεδομένα από 25 αναπτυσσόμενες οικονομίες μεταξύ 1993 και 2001 για να εξετάσουν την σχέση μεταξύ ροών δανείων (lending flows) και οικονομικού κεφαλαίου. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι οι αποφάσεις δανεισμού λαμβάνονταν στη βάση του οικονομικού κεφαλαίου και όχι των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Οι οδηγίες της Βασιλείας II θα επηρέαζαν το δανεισμό εάν πρότειναν απαιτήσεις που ξεπερνούσαν κατά πολύ αυτές που υπολογίζονται στη βάση του οικονομικού κεφαλαίου.

Αξίζει να σημειωθεί ότι δεν χρησιμοποιούν όλες οι τράπεζες το οικονομικό κεφάλαιο για να τιμολογήσουν τα δάνεια τους, ωστόσο οι μεγάλες διεθνώς δραστηριοποιούμενες που αποτελούν και τους κυρίως δανειστές των αναπτυσσομένων χωρών, εφαρμόζουν

³⁹ Smithson W.C Credit Portfolio Management, Wiley Finance 2003, New Jersey USA

⁴⁰ Βλέπε ³⁰

αυτή την πρακτική. Ωστόσο ακόμα και αν υποθεθεί ότι μικρότερες τράπεζες που δεν εφαρμόζουν τις ΜΕΔ αλλά την Τυποποιημένη Προσέγγιση αποτελούσαν τους κυρίως δανειστές τότε και πάλι το κόστος θα ήταν μετριασμένο λόγω των μικρότερων κεφαλαιακών απαιτήσεων που δημιουργεί η Τυποποιημένη Προσέγγιση.

4.3 Προκυκλικότητα

Πέρα από την πιθανή επίδραση των αυξημένων κεφαλαιακών απαιτήσεων λόγω της εφαρμογής του Συμφώνου της Βασιλείας ένας ακόμη σημαντικός παράγοντας που αναμένεται να επιδράσει είναι η προκυκλικότητα.

Οι ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις είναι, τουλάχιστον στη θεωρία, προκυκλικές. Αυτό σημαίνει ότι καθώς μία τράπεζα κινούμενη μέσα στον οικονομικό κύκλο εισέρχεται σε μία ύφεση τότε η αναλογία δανείων που δεν εξυπηρετούνται κανονικά προς αυτά που εξυπηρετούνται αυξάνεται. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των διαθεσίμων για κάλυψη επισφαλειών και τη διαγραφή δανείων διαβρώνοντας την κεφαλαιακή βάση και οδηγώντας το δείκτη κεφαλαιακής επαρκείας κοντά ή/και κάτω από το επιτρεπτό όριο. Η αντίδραση των τραπεζών σε αυτή την περίπτωση είναι είτε να πραγματοποιήσουν αύξηση κεφαλαίου ή να μειώσουν το δανεισμό. Καθώς όμως η τράπεζα διανύει περίοδο ύφεσης, η μείωση του δανεισμού είναι το σαφώς φθηνότερο μέσο. Όμως αυτό που πραγματικά χρειάζεται είναι αύξηση των πιστώσεων προκειμένου να μπει η οικονομία σε τροχιά ανάπτυξης.

Αυτό συμβαίνει υπό το καθεστώς της Βασιλείας I. Ωστόσο το φαινόμενο αυτό ίσως να είναι εντονότερο επειδή υπό την Βασιλεία II οι συντελεστές στάθμισης αυξάνονται στις υφέσεις καθώς αυξάνεται ο πιστωτικός κίνδυνος.

Οι συνέπειες της προκυκλικότητας για τις αναπτυσσόμενες χώρες είναι κυρίως δύο. Πρώτον, οι τοποθετήσεις κεφαλαίων συνδυάζονται με τον οικονομικό κύκλο της χώρας υποδοχής επιτείνοντας έτσι τόσο την ύφεση όσο και την ανάπτυξη. Δεύτερον, καθώς η οικονομία της χώρας έδρας της τράπεζας εισέρχεται σε ύφεση, απειλώντας την κεφαλαιακή επάρκεια, θα περιοριστούν οι δανειοδοτήσεις προς την αλλοδαπή με αποτέλεσμα τον περιορισμό των πιστώσεων προς το εξωτερικό.

Η πρώτη περίπτωση αντιμετωπίζεται εύκολα. Σύμφωνα με την Βασιλεία II το οικονομικό κεφάλαιο κινείται όπως ολόκληρος ο οικονομικός κύκλος διότι χρησιμοποιούνται οι ίδιοι παράγοντες, παράγοντες εξαρτώμενοι από τον οικονομικό κύκλο, όπως στην ΜΕΔ. Οπότε τόσο το οικονομικό κεφάλαιο όσο και οι ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις που σχετίζονται με το δανεισμό προς αναπτυσσόμενες χώρες θα διακυμαίνονται σύμφωνα με τον οικονομικό κύκλο της χώρας δέκτη των χρημάτων. Ωστόσο σε κάθε περίπτωση το οικονομικό κεφάλαιο είναι αυτό που θα συνεχίσει να καθορίζει τις ροές πιστώσεων. Συνεπώς, δεν μπορεί να προκύψει το συμπέρασμα ότι η Βασιλεία II θα οδηγήσει σε περισσότερη εξάρτηση του δανεισμού των αναπτυσσόμενων χωρών με τον οικονομικό κύκλο του αποδέκτη.

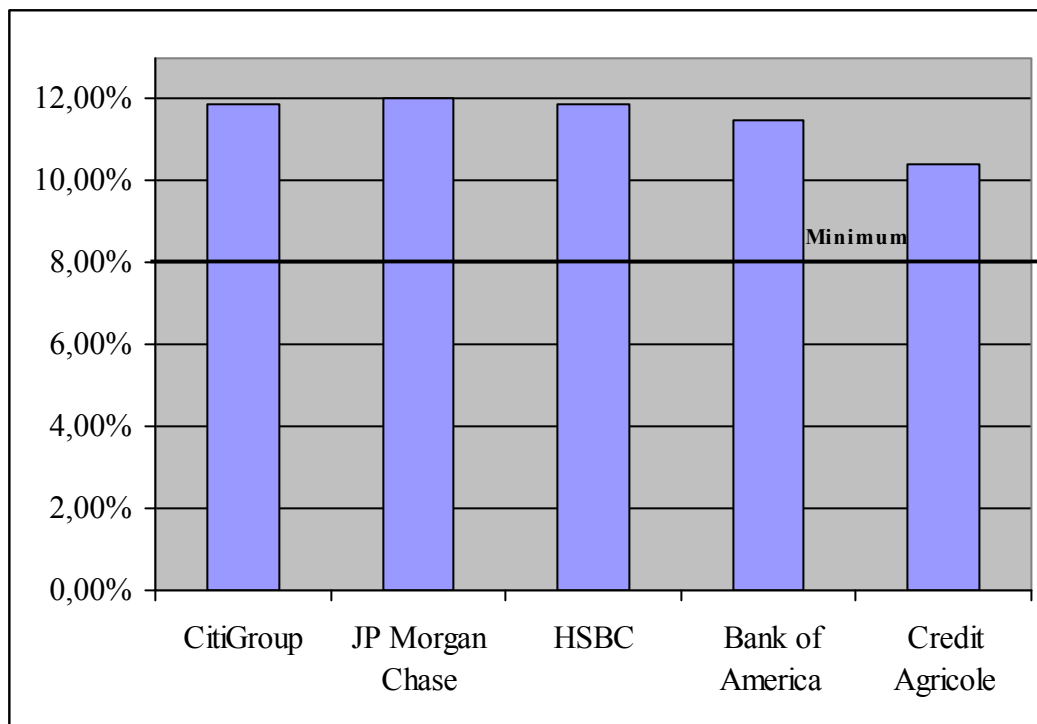
Ωστόσο είναι πιθανό να συμπεραθεί ότι σύμφωνα με τη Βασιλεία II ο δανεισμός προς τις αναπτυσσόμενες χώρες ίσως συνδεθεί περισσότερο με τον οικονομικό κύκλο της δανείστριας χώρας.

Για την καλύτερη κατανόηση του μηχανισμού θα εξεταστεί ο ρόλος των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων ως προς την συνολική διαχείριση κεφαλαίων. Στις καθημερινές συναλλαγές δεν λαμβάνονται πάντα υπόψη οι ελάχιστες κεφαλαιακές

απαιτήσεις ωστόσο παίζουν σημαντικό ρόλο αθροιστικά, αφού πιθανή παραβίαση μπορεί να σημαίνει κάποια ποινή από την εποπτική αρχή. Προς αποφυγή τέτοιων καταστάσεων οι τράπεζες διακρατούν επιπλέον κεφάλαια, οδηγώντας με αυτό τον τρόπο τον αριθμοδείκτη των κεφαλαιακών απαιτήσεων σε υψηλότερα επίπεδα. Τα πλεονάζοντα κεφάλαια αποτελούν αντικείμενο προσοχής κυρίως από τους αναλυτές του μετοχικού κεφαλαίου και του χρέους που το χρησιμοποιούν ως μέτρο οικονομικής ευρωστίας. Σύμφωνα με το περιοδικό Economist⁴¹ που δημοσίευσε τα ποσοστά των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων των πέντε μεγαλύτερων τραπεζών βάσει των δημοσιευμένων οικονομικών καταστάσεων για το 2004 τα πλεονάζοντα κεφάλαια έφθαναν μέχρι και 50% πάνω από τα ελάχιστα απαιτούμενα (8%).

⁴¹ The Economist, July 16-22, 2005, 97

Δείκτες Κεφαλαιακής Επάρκειας για τις παγκοσμίως 5 μεγαλύτερες Τράπεζες

Πηγή: Ετήσια Οικονομικά δελτία 2004

Συνεπώς δύσκολα θα επηρεαστούν οι ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις ή ακόμα και τα πλεονάζοντα κεφάλαια από τις κυκλικές επιπτώσεις ενός αναπτυσσόμενου χαρτοφυλακίου δανείων προς αναπτυσσόμενες χώρες. Ωστόσο μία εσωτερική ύφεση ίσως επηρεάσει το χαρτοφυλάκιο δανείων και να οδηγήσει σε περιορισμό του δανεισμού σε όλο το εύρος του χαρτοφυλακίου ιδίως αν οι τράπεζες επιλέξουν τη διατήρηση των πλεονασματικών ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων στα προ της ύφεσης επίπεδα.

Η επιστημονική έρευνα προσπαθεί να μελετήσει τις επιπτώσεις διατήρησης πλεοναζόντων κεφαλαίων, αν και τα κεφάλαια αυτά χρησιμοποιούνται από τις τράπεζες και για άλλους σκοπούς όπως πχ επιθετικές εξαγορές και παραγωγικές επενδύσεις. Οι

Ayuso, Perez και Saurina (2002)⁴² μελετώντας ισπανικές τράπεζες διαπίστωσαν ότι αυτές μείωναν τα πλεονασματικά κεφάλαια στις ευνοϊκές συγκυρίες και τα αύξαναν στις αρνητικές – ενδεικτικό σημάδι προκυκλικής συμπεριφοράς. Ωστόσο ο Sheldon (2002)⁴³ αμφισβητεί την ορθότητα των αποτελεσμάτων διότι οι τράπεζες κάλλιστα μπορούσαν να βγουν εκτός ορίων ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων χωρίς επίπληξη, η χρήση κάποιων στατιστικών τεχνικών ίσως παρήγαγε λανθασμένα συμπεράσματα ενώ τα συμπεράσματα δεν μπορούν να γενικευτούν. Έρευνα που διεξήγαγε η Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (2001)⁴⁴ σε διεθνή βάση δε έδειξε κάποιες ισχυρές ενδείξεις που να συνδέουν τον οικονομικό – επιχειρηματικό κύκλο με τις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις.

Αν και δεν φαίνεται κάποια ξεκάθαρη σχέση ανάμεσα στον οικονομικό – επιχειρηματικό κύκλο και τη Βασιλεία Ι, υπό το καθεστώς της Βασιλείας II οι εποπτικές αρχές αναμένονται να θέσουν τα πλεονάζοντα ελάχιστα κεφαλαιακά διαθέσιμα ως τμήμα του Πυλώνα II. Τα πλεονάζοντα κεφαλαιακά διαθέσιμα θα αποτελέσουν αντικείμενο διαλόγου ανάμεσα στις τράπεζες και τις εποπτικές αρχές αφού καλούνται οι τράπεζες να λάβουν υπόψη ζητήματα εξωτερικά προς τη φύση τους όπως «οι επιπτώσεις του οικονομικού - επιχειρηματικού κύκλου» (BCBS, 2004)⁴⁵. Ο Lowe (2002)⁴⁶ υποστηρίζει ότι εάν οι εποπτικές αρχές πιστεύουν ότι κάποια τράπεζα δεν είναι επαρκώς καλυμμένη από κεφάλαια για το συγκεκριμένο σημείο του οικονομικού κύκλου, τότε μπορούν να συστήσουν ή να απαιτήσουν την εξεύρεση περισσότερων κεφαλαίων

⁴² Juan Ayuso, Daniel Pérez, Jesús Saurina, Banco de España, April 2002

⁴³ Sheldon, G (2002), Are Capital Buffers Pro-cyclical? By Juan Ayuso, Daniel Perez and Jesus Saurina. Comments from George Sheldon (University of Basel), Madrid: Banco de España

⁴⁴ BIS (2001), 71st Annual Report, Basel: Bank for International Settlements

⁴⁵ BCBS (2004), International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: a Revised Framework, Basel: Bank for International Settlements

⁴⁶ Philip Lowe, (2002), “Credit risk measurement and procyclicality”, BIS Working Paper No. 116, Basel: Bank for International Settlements

Δηλαδή οι εποπτικές αρχές αναμένονται να ορίζουν επιπρόσθετα κεφάλαια προκειμένου να περιορίσουν την προκυκλική συμπεριφορά των τραπεζών. Δημιουργείται το ερώτημα αν και κατά πόσο μπορούν οι εποπτικές αρχές να προβλέψουν τον οικονομικό κύκλο. Η απάντηση είναι ότι οι εποπτικές αρχές με τα δεδομένα και τις πηγές πληροφόρησης καθώς και στα πλαίσια της Διαδικασίας Εποπτικού Ελέγχου μπορούν να έχουν πρόσβαση σε στοιχεία προβλέψεων για τον τραπεζικό τομέα⁴⁷.

Ένα ακόμη στοιχείο πιθανό να ενισχύσει το φαινόμενο της προκυκλικότητας είναι η επιλογή του συστήματος αξιολόγησης των δανειζόμενων. Οι συνήθεις επιλογές είναι δύο: η πρώτη «βλέπει μπροστά» και αναλύει τη βιομηχανία του δανειζόμενου και η δεύτερη τύπου Merton χρησιμοποιεί διάφορα στοιχεία, κυρίως από την παρούσα κατάσταση, για να υπολογίσει την πιθανότητα μη εξυπηρέτησης του δανείου.

Και τα δύο συστήματα επιτείνουν το φαινόμενο της προκυκλικότητας. Το μεν πρώτο σύστημα αυξάνει τις κεφαλαιακές απαιτήσεις κατά 15% κυρίως λόγω αύξησης των μη εξυπηρετούμενων δανείων και όχι λόγω μείωσης της ποιότητας των κανονικά εξυπηρετούμενων δανείων. Στο δεύτερο σύστημα η αύξηση προσεγγίζει το 50%.

Συνεπώς, επειδή οι αυξημένες κεφαλαιακές απαιτήσεις μπορεί να έχουν σημαντικές μακροοικονομικές συνέπειες όπως σημαντικός πιστωτικός περιορισμός σε περιόδους ύφεσης ή εκτεταμένη πιστωτική επέκταση σε περιόδους άνθησης, οι τράπεζες μπορούν είτε να επιλέξουν να υιοθετήσουν μία προσέγγιση με πιο σταθερά κριτήρια πχ τύπου Merton⁴⁸ (Merton (1974))⁴⁹ που θα μετριάσει τα προκυκλικά φαινόμενα ή να

⁴⁷ Βλέπε 28

εφαρμόσουν μία μέθοδο με κριτήρια που προσαρμόζονται σε κάθε σημείο του κύκλου που όμως ίσως οδηγήσει σε αδυναμία ικανοποίησης των πιστικών αναγκών σε περίπτωση ύφεσης.⁵⁰

Αν και η ανωτέρω συλλογιστική είναι αποκαλυπτική των πιθανών επιπτώσεων, οι μελέτες έχουν δείξει αντικρουόμενα αποτελέσματα, από διπλασιασμό των απαιτήσεων μέχρι μείωση. Οι διαφοροποιήσεις οφείλονται κυρίως στις διαφορετικές υποθέσεις που πραγματοποιήθηκαν. Ακόμα και με την Βασιλεία I οι διάφορες έρευνες (π.χ Goodhart Hofman and Segoviano, 2004⁵¹, Barajs, Chami and Cosimano, 2005⁵²) δεν θεμελίωσαν την ύπαρξη του φαινομένου της προκυκλικότητας. Πιθανόν μόνο εκ των υστέρων θα μπορεί να ειπωθεί με βεβαιότητα η ύπαρξη ή μη προκυκλικότητας⁵³.

⁴⁸ Η προσέγγιση του Merton υποθέτει ότι το κεφάλαιο μιας εταιρίας μπορεί να ιδωθεί ως ένα δικαίωμα προαίρεσης αγοράς (call option) στο ενεργητικό της εταιρίας με τιμή εκτέλεσης ίση με τη λογιστική αξία των υποχρεώσεων της εταιρίας. Η λογική πίσω από την παραπάνω συλλογιστική στηρίζεται στην η περιορισμένη ευθύνη των μετόχων. Οι μέτοχοι έχουν το δικαίωμα αλλά όχι την υποχρέωση να αποπληρώσουν τις υποχρεώσεις προς τους οφειλότες της εταιρίας και να αναλάβουν τον έλεγχο των εναπομεινάντων στοιχείων της εταιρίας. Η προσέγγιση αυτή υποθέτει ότι η πιστωτική ποιότητα (αξιολόγηση) ενός οφειλέτη συνδέεται με την διαφορά ανάμεσα στην αγοραία αξία των στοιχείων της εταιρίας και του χρέους της. Σύμφωνα με αυτή την προσέγγιση η αξία των στοιχείων μιας εταιρίας συνδέεται με την αξιολόγηση της. Συνεπώς μπορεί να χρησιμοποιηθεί η κατανομή των αποδόσεων (returns) για να υπολογιστεί η κατανομή της πιθανότητας να αλλάξει η αξιολόγηση της εταιρίας.

⁴⁹ Robert C. Merton. (1974), "On the pricing of corporate debt: The risk structure of interest rates." Journal of Finance, May 1974

⁵⁰ Catarineu-rabell, Jackson, Tsomocos (2004), "Procyclicality and the new Basel Accord – banks' choice of loan rating system" Economic Theory, April 2004

⁵¹ Goodhart, C, Hofman, M. and Segoviano, M. (2004), "Bank Regulation and Macroeconomic Fluctuations", Oxford Review of Economic Policy, Vol. 20 (4), 591-615

⁵² Barajs, A. Chami, R. and Cosimano, T. (2005), Did the Basel Accord Cause a Credit Slowdown in Latin MAerica?, IMF Working Paper WP/05/38, Washington D.C International Monetary Fund

⁵³ Βλέπε ²⁸

Συμπεράσματα

Αδιαμφισβήτητα το Νέο Σύμφωνο για την Κεφαλαιακή Επάρκεια αποτελεί μία πολύ μεγάλη πρόκληση για το σύνολο του τραπεζικού συστήματος σε παγκόσμια κλίμακα. Στόχος του «προαιρετικού» συστήματος ήταν, ήδη από το 1988 με την δημοσίευση του πρώτου Συμφώνου, η θέσπιση κανόνων που θα βελτιώναν την αξιοπιστία και φερεγγυότητα του τραπεζικού συστήματος. Αποτέλεσμα της προσπάθειας ενίσχυσης της φερεγγυότητας ήταν και παραμένει η ενίσχυση της σταθερότητας και η εκμηδένιση των φαινόμενων αποτυχίας ή τουλάχιστον των συνεπειών τους τόσο σε επίπεδο μεμονωμένων τραπεζικών οργανισμών όσο και του συστήματος στο σύνολό του.

Η δημιουργία του Νέου Συμφώνου, που είναι αποτέλεσμα δεδηλωμένης εξαετούς «κυοφορίας» αλλά στην πραγματικότητα αποτελεί ένα ζωντανό και συνεχώς μεταβαλλόμενο οργανισμό, ήρθε να θέσει τις νέες απαιτήσεις που θα οδηγήσουν στα παραπάνω αποτελέσματα.

Όμως, όπως κάθε σημαντικό βήμα προόδου δημιουργεί και το ίδιο προβλήματα, που καλούνται οι δημιουργοί και κυρίως οι υποκείμενοι σε αυτό να επιλύσουν. Η επίλυση δεν αποτελεί αυτοσκοπό αλλά είναι το μέσο για την επίτευξη του στόχου δημιουργίας του Νέου Συμφώνου.

Στα πλαίσια αυτά, τα κράτη και οι τοπικές εποπτικές αρχές καλούνται ως πρώτο βήμα να υιοθετήσουν τις προτάσεις στην τοπική - εθνική εποπτική τραπεζική νομοθεσία. Δεν αποτελεί πάντα εύκολη υπόθεση αφού τα τοπικά – εθνικά συναλλακτικά ήθη μπορεί να

είναι διαφορετικά ενώ και το κόστος, από την εναρμόνιση ή μη, να είναι σημαντικός προσδιοριστικός παράγοντας του χρόνου υιοθέτησης.

Το παραπάνω αναφερόμενο κόστος ή τουλάχιστον την πιθανότητα εμφάνισης του καλούνται κυρίως να επωμιστούν οι αναπτυσσόμενες χώρες. Επηρεάζονται είτε άμεσα λόγω του αυξημένου κόστους δανεισμού που συνεπάγονται οι πιστώσεις προς αυτές είτε έμμεσα με περιορισμό των ήδη συμπιεσμένων χορηγήσεων. Αυτό συμβαίνει κυρίως διότι οι δανείστριες, δηλ. οι αναπτυγμένες χώρες, υιοθετώντας τις επιταγές του Νέου Συμφώνου πρέπει κάνοντας αξιολόγηση του δανειζόμενου να επιβαρύνουν το εποπτικό κεφάλαιο (regulatory capital) με πρόσθετα κεφάλαια λόγω αύξησης του συνεπαγόμενου κινδύνου.

Ωστόσο δεν επηρεάζονται μόνο οι οικονομίες συνολικά από το Νέο Σύμφωνο. Οι τράπεζες, μεμονωμένα η κάθε μία καλείται να προσαρμοστεί. Η προσαρμογή αυτή συνεπάγεται ένα αρκετά σημαντικό κόστος προσαρμογής των συστημάτων, κόστος σε ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις (ανάλογα με την υιοθετούμενη μέθοδο διαβάθμισης του κινδύνου) ακόμα και κόστος λόγω αλλαγής των όρων ανταγωνισμού. Σε κάθε περίπτωση οι μικρότερες τράπεζες είναι αυτές που βρίσκονται σε δυσμενέστερη θέση αφού λόγω μεγέθους, οι περισσότερες, δεν είναι προετοιμασμένες να αντιμετωπίσουν τον όγκο των αλλαγών.

Επιπλέον, ένα πρόβλημα που πιθανόν να ταλαιπωρήσει τις τράπεζες και τις οικονομίες είναι η προκυκλικότητα. Το φαινόμενο πιστεύεται να εμφανιστεί εντονότερο λόγω του τρόπου υπολογισμού της διαβάθμισης του κινδύνου. Ωστόσο τόσο οι τεχνικές

υπολογισμού του κινδύνου όσο και η πληροφόρηση των εποπτικών αρχών πιθανόν να αποτρέψει ή ακόμα και να αναχαιτίσει τις επιπτώσεις.

Συνολικά το Νέο Σύμφωνο αναμένεται να επιφέρει σημαντικές αλλαγές στην τραπεζική διαχείριση. Οι έρευνες και μελέτες που έλαβαν χώρα στην προσπάθεια πρόβλεψης των αποτελεσμάτων πολλές φορές έδειξαν ότι επαληθεύεται η πρόθεση της Επιτροπής για καλύτερη διαχείριση του κινδύνου. Άλλες πάλι έδειξαν αντίθετα αποτελέσματα. Σε κάθε περίπτωση καθώς οι τράπεζες οδεύουν προς την ημερομηνία υιοθέτησης και πληθαίνουν τα δεδομένα οι επιπτώσεις θα καταστούν πιο σαφείς.

Βιβλιογραφία - Αρθρογραφία

Barajs, A. Chami, R. and Cosimano, T. (2005), Did the Basel Accord Cause a Credit Slowdown in Latin America? IMF Working Paper WP/05/38, Washington D.C International Monetary Fund

BCBS (2004), International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: a Revised Framework, Basel: Bank for International Settlements

Beatrice Weder and Michael Wedow (2002), “Will Basel II affect International Capital Flows to Emerging Markets?”, OECD Development Centre Technical Paper No 199, October 2002 pp. 1-38

BIS (2001) “Consultative Document: The New Basel Capital Accord”, Bank of international Settlements, January 2001, 1-39

BIS (2001) “Results of the Second Quantitative Impact Study”, Basel Committee on Banking Supervision, November 2001, pp.1-10

BIS (2001), 71st Annual Report, Basel: Bank for International Settlements

BIS (2001), Secretariat of the Basel Committee on Banking Supervision The New Basel Capital Accord: An explanatory note, January 2001

BIS (2003) “Consultative Document: The New Basel Capital Accord”, Bank of International Settlements, April 2003, pp 1 – 226

BIS (2003) “Quantitative Impact Study 3: Overview of Global Results”, Basel Committee on Banking Supervision, May 2003, pp.1-33

BIS (2004) “International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: A Revised Framework”, Bank of International Settlements, June 2004, pp.1 – 251

BIS (2005) “International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: A Revised Framework” Updated *November 2005*, Bank of International Settlement, 2005

BIS (2006) “Results of the fifth quantitative impact study (QIS 5)” Basel Committee on Banking Supervision, June 2006, pp.1-61

Catarineu-rabell, Jackson, Tsomocos (2004), “Procyclicality and the new Basel Accord – banks’ choice of loan rating system” *Economic Theory*, April 2004

Claessens, Underhill & Xiaoke Zhang (2003), “Basle II Capital Requirements and Developing Countries: A Political Economy Perspective”, October 2002, pp. 1-44

Dale R. (1984) “**The Regulation of International Banking**” *American Journal of International Law*.

Dorene Isenberg & Ronnie J. Phillips (2005) "Will Basel II Hurt Community Banks?", Prepared for the annual meetings of the Association for Evolutionary Economics, Philadelphia, Pennsylvania, January 7-9, 2005.

Eberhard Feess and Ulrich Hege (2004) CFS Working Paper No. 2004/25 The Basel II Accord: Internal Ratings and Bank Differentiation* December 2004

ECB (2005) "The New Basel Capital Accord: Main Features and Implications", European Central Bank, Monthly Bulletin, January 2005, pp. 51-60

First Consultative Paper, "A new capital Adequacy framework", Bank of International Settlements, June 1999, pp. 1-62

Garside T. & Peterson C. (2002) "Basel II Prompts Strategic Rethinks", Mercer Oliver Wyman, Research Paper

Goodhart, C, Hofman, M. and Segoviano, M. (2004), "Bank Regulation and Macroeconomic Fluctuations", Oxford Review of Economic Policy, Vol. 20 (4), 591 - 615

Griffith – Jones, Segoviano & Spratt (2002), "Basel II and Developing Countries: Diversification and Portfolio Effects", Institute of Development Studies, Univ. of Sussex, December 2002, pp. 1-20

Hendrik Hakenes / Hendrik Hakenes (2005), "Bank Size and Risk-Taking under Basel II", Max Planck Institute for Research on Collective Goods, March 2005

Juan Ayuso, Daniel Pérez, Jesús Saurina, Banco de Espana, April 2002

Misa Tanaka (2003), "The Macroeconomic Implications of the New Basel Accord", Ifo Institute for Economic Research, Vol 49, February 2003, pp. 217-232

Philip Lowe, (2002), "Credit risk measurement and procyclicality", BIS Working Paper No. 116, Basel: Bank for International Settlements

Robert Bailey (2005) "Basel & Developing Countries: Understanding the Implications", Development Studies Institute, LSE, December 2005, pp. 1-48

Robert C. Merton. (1974), "On the pricing of corporate debt: The risk structure of interest rates." Journal of Finance, May 1974

Sheldon, G (2002), Are Capital Buffers Pro-cyclical? By Juan Ayso, Daniel Perez and Jesus Saurina. Comments from George Sheldon (University of Basel), Madrid: Banco de Espana

Smithson W.C "Credit Portfolio Management", Wiley Finance 2003, New Jersey USA

The Economist, July 16-22, 2005, 97

Timothy H. Hannan & Steven J. Pilloff (2004) “Will the Proposed Application of Basel II in the United States Encourage Increased Bank Merger Activity? Evidence from Past Merger Activity”, , February 2004, pp. 1-56

World Bank (2005) “Global Finance Report: Mobilizing Finance and Managing Vulnerability” World Bank April 2005, pp. 1-188

Συριόπουλος Κ. (2000), «Διαχείριση τραπεζικού κινδύνου», τόμος Α ΕΑΠ 2000

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΡΠΑΣ